

FICȚIUNEA

nr. 109 ● octombrie 2024
Revistă de cultură

Nadine
Vlădescu a
ieșit dintr-o
carte și n-a mai
găsit drumul
de întoarcere,
din care motiv
zilnic răsfoiește
paginile,
sperând să
regăsească
locul natal.

Zenob

Scanează codul
QR pentru a
citi integral
articolele

Director: Șerban Pavlu

De ce?

Doina Ruști
Scriitoare

Răspunsul nu e niciodată mulțumitor. De ce ai plecat? De ce ai protestat? De ce l-ai votat? Sunt de ce-uri care scot la suprafață potențialul epic al unui om. Păi, eu n-am vrut să mă implic, dar... Sau: s-a nimerit ca în ziua aia să trec pe-acolo și m-am indignat că... Sau: a fost o decizie de moment, poate că astăzi nu mai văd lucrurile așa. Sunt răspunsuri volatile, defensive, ba chiar promisiuni pentru un viitor fără legătură cu obiectul întrebării. Puțină lume are curajul să răspundă cinstit la un de ce, să expună cauzele adânci, legate de o acțiune spontană.

De ce l-aș vota într-un post de acțiune pe un om bolnav? Nu cred că cineva va răspunde cu onestitate, deși răspunsul rațional este: pentru că în spatele lui poate crește debandada, clică, neamul meu. Cumpăr un șal rupt pentru că e mai ieftin și vreau să-l dau mai departe. Dar cine ar recunoaște așa ceva? Tipii cu ștaif spun chestii sofisticate, iar, dincolo de dezinteresul jucat, se află o cauză pragmatică, un interes incontestabil. Crud și adevărat: aș pune un om bolnav într-o funcție importantă ca să pot să-mi fac de cap în timp ce el moare.

Cam așa e cu orice, chiar și pe teritoriul literaturii. De ce aleg

o carte? Pentru că am auzit că e foarte bună. Fals. Aleg o carte pentru că vreau să intru într-un grup, vreau să fac plăcere cuiva, vreau să se știe că „mă alătur”. De multă vreme, cărțile au încetat să mai fie o bucurie personală, o alegere cinstită. Aleg o carte bolnavă, pentru că doar așa îmi pot păstra pe mai departe relațiile.

Există un de ce și pentru scriitor. De ce scriu – de exemplu.

Cu toate că există o cauză cât se poate de clară, scriitorul va fabula. În realitatea de azi, totul e șervire. Lumea vorbește continuu, oamenii se caută unii pe alții, iar eu scriu pentru că încerc să vă uimesc, să vă smulg admirația. Scriu pentru că am nevoie de dragostea voastră. Scriu pentru că vreau să văd în ochii voștri cât m-am schimbat, ce s-a întâmplat între timp cu mine. De ce scrii? Din același motiv care mă montează pentru un taifas, pentru o șuetă, pentru un telefon lung. Ați avut vreodată impulsul de-a suna un amic din Oradea, pentru a-i povesti tâmpenii pe care voi le-ați uitat imediat după aceea, în timp ce amicul le-a folosit metodic, ca monedă de schimb? Cam în situația asta se află un prozator: scrie un roman ca și cum ar da un telefon lung și imprudent. Iar uneori se întâmplă ca

telefonul lui să circule și să fie citat, să fie imitat și, mai rar, numele lui apare scris pe rețelele sociale.

Unii dintre voi, puțini, vă veți întreba, unde mai este *ars longa*? Ce s-a întâmplat cu emoția, cu acea furnicătură esențială, de rang înalt?

Vă voi spune că arta nu mai e de multă vreme un act privilegiat și alte de-astea. Euforia artistică a coborât astăzi în faptul mărunț, cum ar fi mâncarea făcută și filmată pentru un reel, cuvintele aruncate pe net și, de ce nu, un roman, scris cu avânt, cu iluzia că ai creat altă lume, uneori chiar o capodoperă, pregătită să înfrunte timpul ori să treacă prin barierele precupeților literari. Am scris o poveste și vreau să văd ce zic alții, exact cum bucătăreasa vrea să audă cuvinte de laudă pentru mâncarea în care și-a pus pasiunea.

Iar aici, în legătură cu ultima afirmație, e nevoie de o precizare: chiar și cel mai slab scriitor se crede genial, cred că știți asta. Am întâlnit multe feluri de scriitori: unii talentați, în stare să scrie o poveste frumoasă. Alții mitomani de mână a doua. Scriitori de calomnii, scriitorii propriilor șosete. Scriitori de mărgele, scriitori-dezvoltatori, care iau o poveste scrisă de altul

și o lăbărțează fără folos, scriitori-sticlari, vârzari, în fine, scriitori care în locul poveștii, produc 100 de selfie-uri. Adică, multe feluri de scriitori. Și am constatat că toți, fără excepție, sunt motivați de același imbold, de aceeași dorință narcisistă, discret ascunsă și pe care n-ar declara-o nici morți.

Totul în jurul unui scriitor e legat de balonul din piept. Orice face se leagă nu de ceea ce-a scris, ci de acel roman viitor, posibil, sperat, care îi ține umflat balonul din piept. Un scriitor face piața, emoționat de acel roman viitor. Cumpără un pui congelat, fulgerat de povestea posibilă a aripilor care au fost pe când puilul trăia. Chiar când fură, tâlhăresc, chiar când sunt prinși asupra faptului, cum s-a întâmplat nu demult, vor spune imediat că sunt acuzați doar din invidie, doar pentru că sunt geniali. Tu ești idiot, că nu poți să apreciezi valoarea etc.

Prin urmare, de ce scrie un scriitor? V-am spus de ce scriu eu. Relaxați-vă, nu e un complot, ci o dorință străveche de-a fi iubit. De ce faci ceva, de ce optezi? E întotdeauna un interes mic, adeseori un plan meschin, care decide ce carte s-alege, de ce să scrii ori de ce să votezi un om bolnav.

despre serile în care cauți ceva

Andrei Novac

am tras o linie cu piciorul stâng, aici suntem noi,
limitele noastre curg,
se preling peste ziua de ieri,
visele sunt din ce în ce mai colorate, lumea cade cu putere în pahare, doar noi trăim
cu poftă de viață intermitentă și clară, totul freamătă,
peste orașul acesta
care nici nu a existat.

Invitații lui Zenob

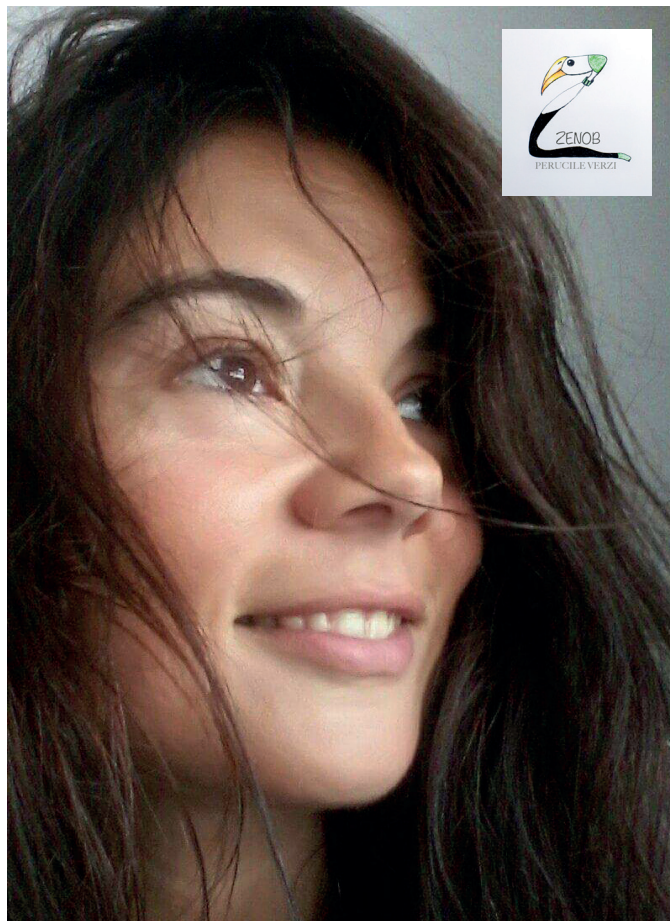
Nadine Vlădescu: Mă inspiră orice personaj bine gândit și bine scris

*Dragă Nadine Vlădescu, ce
personaj de ficțiune (teatru,
film, literatură etc.) te bântuie?
Care te inspiră?*

Bun-găsit tuturor! Nu aş spune că mă bântuie vreun personaj literar sau cinematografic, dar sunt personaje care îmi plac și care sunt mai vii și mai puternice decât oamenii reali. La unele mă gândesc uneori cu tandrețe, alteori cu recunoașterea faptului că și eu am fost în situația lor (sau ei în a mea) și cu înțelegerea plină de simpatie că le-a fost greu și s-au descurcat bine (sau nu aveau ce să facă altfel). Polonius își spăla toate păcatele prin ce-i spune, testamentar, fiului său Laertes, *Contele de Monte Cristo*, care nu mai poate dormi decât pe jos sau pe o scândură devine atât de uman, mult prea uman, *Idiotul* lui Dostoievski – prințul Mișkin – îmi provoacă o mare tandrețe neliniștită (sau o neliniște tandră), Olgața din *La Medeleni*, o senzație omniprezentă de râs, nerv și ironie.

Mă inspiră orice personaj bine gândit și bine scris, cel despre care simți că la un moment dat în timpul scrierii, a căpătat viața proprie și s-a eliberat din schema creatoare a autorului, acționând, gândind, simțind de capul lui.

*Cu ce te lauzi în acest an?
Spune-ne trei lucruri de care
ești mândră.*

Sunt în viață, mănânc zilnic înghețată și mă mișc continuu prin lume.

Altfel, mă bucur că filmez episoade noi din *Fata cu cartea*, că urmează alte proiecte culturale frumoase, pe care le aștept cu

bucurie și că simt la fel de intens atracția dintotdeauna pentru cărți. La un moment dat, mă îngrijorase să n-o pierd, din oboseală, îngrijorare, temeri, dar nu, deoarece cărțile rămân pentru mine, alături de umor, cel mai important

și mai protector refugiu și cea mai stabilă și constantă bucurie.

Ce rol are promovarea în zilele noastre? Care e după tine cel mai eficient tip de promovare pentru un scriitor?

Un scriitor, asemenea oricărui alt creator, trebuie să fie și să se facă știut, cunoscut publicului. Nu în sensul de a-i cunoaște viața personală sau de a intra în detalii biografice, care încurcă mereu, deoarece un cititor sau un receptor al artei unui artist nu ar trebui să confunde viața autorului cu opera lui. Dacă am cunoaște viețile scriitorilor în amănunt, nu i-am mai citi pe unii – pe mulți – așa că e mai bine să existe o distanță salutară între un autor și opera lui, acea zonă de mister în care se întâmplă creația. Tocmai pentru că eu nu cred că există ficțiune pură și că orice scriere este reală și inspirată din realitate, oricât de imaginativă ar fi sau oricărui gen literar i-ar aparține. Gândirea scriitorului, experiențele sale, felul său de a vedea lumea și viața sunt cărămizile din care se construiesc cărțile sale și, deși inseparabile de scrisul lui, e mai bine ca ele să fie doar sugerate sau întreținute și nu dezbătute în paralel cu opera. Pentru cine citește corect și cu atenție, persoana autorului, în întregimea ei, e foarte vizibilă în spatele rândurilor.

Cred că scriitorii români au fugit până acum de autopromovare și de instituția lecturilor publice și a întâlnirilor cu cititorii, atât de răspândită în străinătate, precum și de turneele de promovare. Din inerție, pudoare, frică, din lipsa de experiență sau de îndrumare în acest sens. În ultimii ani, am constatat cu bucurie că lucrurile s-au schimbat și că acum scriitorii au coborât din turnurile lor de fildeş și se pierd din ce în ce mai des prin mulțimea care îi primește cu brațele deschise, foarte dornică să înțeleagă, de la sursă, în ce constă procesul creator al unui artist

care rămâne, peste tot în lume și mai ales în România, un exemplu de intelectual și de profesionist al cuvântului la care mulți aspiră. Ca dovadă că a scrie și a publica o carte este unul dintre cele mai râvnite simboluri ale prestigiului intelectual și uman.

O altă metodă pe care o adoptă unii scriitori este să lase câte un exemplar din cărțile lor, cu autograf, într-un loc public, pe o bancă în parc sau undeva pe stradă, spre a fi descoperit de un cititor la întâmplare. E un gest interesant, care presupune o surpriză și un fior și pentru scriitorul care

dăruiește în blank, unui cititor fără chip, rodul creației sale (un gest care poate fi însoțit de o reținere, știu scriitori care se despart greu de cărțile lor și sunt foarte protectori cu exemplarele și distribuția lor), dar și pentru străinul care găsește o carte și decide s-o ia și s-o citească, mai ales după ce vede îndemnul autorului din autograf. E unul dintre cele mai frumoase gesturi acesta, de a dăruia o carte unui necunoscut, pentru că ce poate fi mai frumos decât să primești o carte și prin ea să descoperi o altă lume, o altă gândire, un scriitor nou, pe care poate nu-l citești

înainte, o altă viziune și prin gestul însuși, o lecție de generozitate? Sper ca prin *Fata cu cartea*, în care prezint telespectatorilor în fiecare emisiune câte o carte, un concept literar sau o idee, o chestiune de cultură, literară sau urbană, să reușesc același lucru, de a deschide o ușă către ceva nou, un subiect necunoscut sau neaprofundat până atunci și prin aceasta să le dăruiesc oamenilor bucuria curiozității, a descoperirii și a lecturii, trei campioni alături de care urcușurile și coborâșurile din viață vor fi mai ușor de întâmpinat, iar drumul mult mai luminos.

CĂRȚI
în
lume

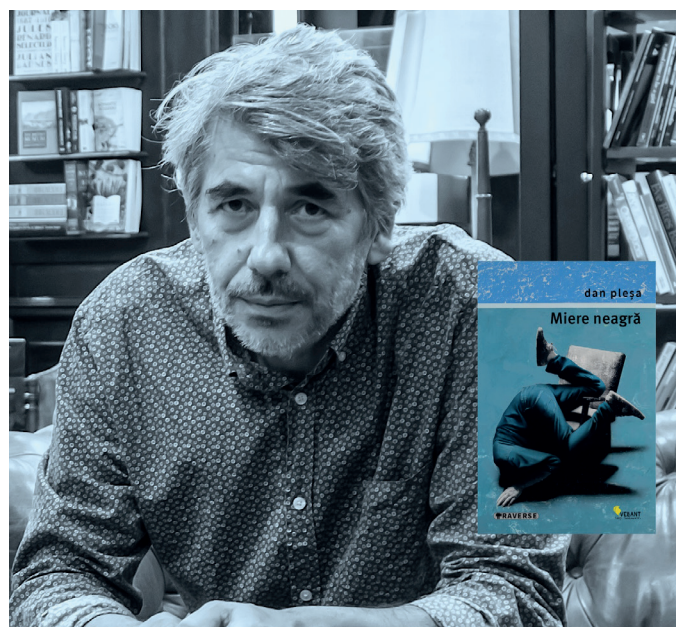
Bucureștiul de la înălțime

Dan Pleșa

Editor, scriitor și jurnalist cultural

La masa unde ne-am așezat erau trei fete și doi băieți, cel puțin o parte dintre, aveam să deduc din conversație, colegi de-ai ei de la ASE. Ascultam ușor plictisit, nu aveam nimic de care să mă agăț să deschid și eu gura, când, la fel ca în Berlin, fără nicio introducere, brutal, m-a întrebat *vii cu mine, o să-ți placă*. Și la fel ca în Berlin, fără să ezit, am urmat-o supus și intrigat. Am ieșit din restaurant și am intrat în altă scară a blocului, care era o scară de bloc obișnuită, cutii poștale, avizier de întreținere. A chemat unul dintre cele două lifuri și a apăsat ultimul buton, cel mai de sus, ultimul etaj. Eram intrigat, o tensiune erotică pe care poate doar eu o sesizăm se îmbina cu o panică pe care doar eu îmi doream să o sesizez, dacă fata asta e nebună și vrea să-mi facă ceva rău. Cabina liftului era altfel decât cele din cartier – din blocurile comuniste –, era mai mică, avea pereți de lemn, două uși batante care păreau fragile,

era puțin aer și mergea încet, încet, un zgomot de angrenaje stricate, călătoria cu liftul părea interminabilă și rămânea din ce în ce mai puțin oxigen în cabină, s-a oprit brusc ca și cum s-ar fi defectat și am fi rămas blocați între etaje. Ultimul etaj, dar era ultimul etaj până la care mergea liftul, am urcat pe scări un etaj cu uși de apartamente, încă o scară, și chiar era ultimul etaj, o ușă pe care scria spălătoria și una de lemn, verde. Andreea a deschis ușa verde și m-a invitat. Am intrat pe ușă și m-am trezit deasupra orașului. Era de parcă evadasem din București. Orașul era lăsat în urmă, la picioarele noastre. Mai fusesem, la mine-n cartier, pe terasele blocurilor de opt și zece etaje, dar acolo, chiar dacă se vedea în zare, erai înconjurat de alte blocuri, era doar ca și cum te-ai fi suit în vârful gardului și priveai doar peste alte garduri, garduri și numai garduri în jurul tău ca o zgardă. Aici, de pe Turn, de la

înălțimea celor șapțișpe etaje ale lui, pentru că era înconjurat doar de câteva blocuri mai noi, de prin '70, dar până în zece etaje, restul erau blocuri interbelice de patru-cinci etaje, mai apoi cartiere de case și vile, lângă Palat și Sala Palatului cu acoperișul ca un tort de bezea, privirea până departe nu era blocată de niciun

obstacol. Erai o pasăre plutind peste oraș. Bătea vântul, parcă mai tare decât jos, probabil din cauza înălțimii, și boarea aceea făcea ca totul să fie și mai senzorial, simțeam înălțimea prin piele, prin firele de păr de pe mână. Când am urcat cu liftul, aș fi spus că afară e deja întuneric, însă aici, pe acoperiș, vedeam

înspre Titan noaptea care luase în stăpânire beznoasă cartierul, însă pe partea cealaltă, probabil spre Crângași, soarele deja apus atârna de norii rămași pe cer cu niște variațiuni de roșu, portocaliu, violet și ocră, iar norii irizănți aveau încă puterea de a strălumi, lăsând să se vadă, ca o machetă neclară în detalii, puzderia de blocuri care mărgineau orașul.

Ne-am apropiat de marginea terasei și, peste balustrada de ciment acoperită cu tablă, am aruncat o privire pe trotuar unde se distingeau câteva Dacii parcate, păreau mașini de jucărie. Mi-a trecut prin cap, sigur o citisem pe undeva, de sus nu se mai vedeau mizeria, răutatea și prostia, și de-asta de sus totul pare mai frumos, am spus asta cu voce tare și m-am simțit ca

un impostor că spun lucruri citite ca să epatez, că spun lucruri citite ca și cum ar fi gândurile mele. Fără niciun fel de intenție, cum stăteam cumva în spatele ei, ea lângă balustrada terasei, am înconjurat-o cu mâinile și am luat-o în brațe, ea s-a lipit cu spatele de trupul meu; când vezi ceva frumos, e firesc să-ți dorești să simți pe cineva aproape, cât mai aproape. Am

scos țigările din buzunar, și ea a vrut una, și am fumat o țigară uitându-ne cum pastelurile de pe cer devin din ce în ce mai pale și mai neguroase. Și simțindu-ne trupurile odihnindu-se unul în celălalt. Tot ea a rupt vraja amorțită, spunând hai să mergem și desprinzându-se din îmbrățișarea mea.

(frag. din *Miere neagră*)

Intrusul: evoluția, mai presus de orice

Ligia Pârvolescu

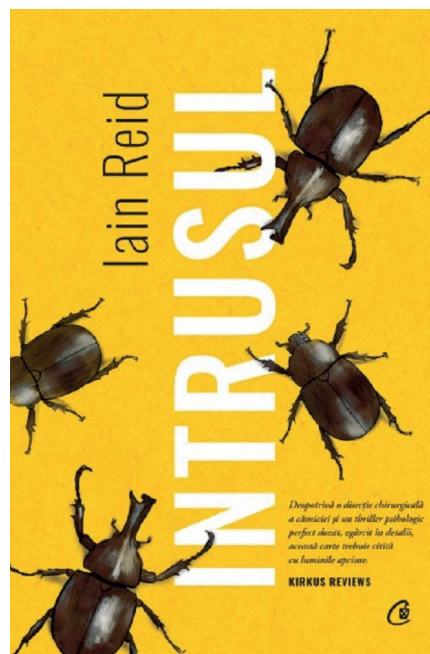
Scritoare

Iain Reid, *Intrusul*, trad. Andreea Florescu, Curtea Veche, 2022

Înainte să citesc cartea lui Iain Reid, *Intrusul*, am văzut, în urmă cu câteva luni, filmul, *Foe*, în regia lui Garth Davis. Paul Mescal tocmai a câștigat anul acesta premiul *British/Irish Performer of the Year*, în cadrul London Critics Circle Film Awards, pentru unul dintre rolurile principale din *Foe*.

Când am început să citesc cartea, nu știam că este la originea filmului, dar am recunoscut imediat, și când spun imediat mă refer chiar de la a doua pagină, subiectul și desfășurarea poveștii. Și asta pentru că filmul este bine făcut și urmărește îndeaproape linia narativă a cărții, lucru care nu poate fi decât lăudabil. Am vizionat filme făcute după cărți mai complexe, cu mai multe planuri și personaje, și care au reușit să creeze vizual și narativ o atmosferă de neuitat pentru cinefili și care sunt un plus (și) pentru cei care nu au ajuns la lectura cărților respective. Mă refer în primul rând la *Cloud Atlas* (regia Tom Tykwer, Lana Wachowski, Lilly Wachowski, după volumul omonim a lui David Mitchell) și la *The Hours* (regia Stephen Daldry, după volumul lui Michael Cunningham), pentru că sunt două dintre filmele mele preferate, dar, din fericire, lista e lungă și aș putea continua cu multe exemple. Așa că, pentru transpunerea în film a unei linii narative atât de simple, munca nu putea să fie foarte complicată.

Am spus linie narativă simplă, și nu simplistă, pentru că subiectul cărții (și de acum înainte voi face referire doar la carte), care poate fi transpus la fel de bine și într-o piesă de teatru, tratează un subiect pe cât de vast și complex, pe atât de la îndemâna tuturor: relațiile de cuplu, empatia sau lipsa ei în acest cadru și, în cele din urmă, ce înseamnă iubirea. Aici, spațiul se lărgiște, pentru că subiectul este plasat în contextul inteligenței artificiale: practic, soțul (Junior), pleacă într-o misiune

în spațiu, iar soția (Hen) rămâne la ferma lor izolată, împreună cu o formă de inteligență artificială, creată identic după chipul și asemănarea lui Junior, furnizată de guvern femeii pentru a trece mai ușor peste perioada de separare de soțul ei.

Unul dintre subiectele principale ale cărții este iubirea, în termenul ei cel mai absolut. Și spun în modul ei cel mai absolut, trecând dincolo de granițele religioase, intrând în teritoriul spiritualității și universalității: putem iubi orice? Putem iubi o mașină? O inteligență artificială? Bărbatul creat de guvern pentru Hen este o reproducere fidelă a lui Junior, iar spre finalul cărții, autorul dezvăluie faptul că interacțiunea dintre Hen și Junior pe parcursul întregii povești este de fapt interacțiunea dintre Hen și replica lui Junior. Care dă dovadă de inteligență emoțională. Este această inteligență emoțională a mașinii cea care o face pe Hen să dezvolte sentimente la rândul ei față de robot? La

finalul poveștii, realizăm că toate sentimentele și stările contradictorii pe care Hen le are față de „soțul” ei au ca sursă conflictul pe care îl generează în ea faptul că obiectul iubirii ei (un sentiment de acceptare și resemnare care, treptat, devine iubire) nu este uman. Neștiind însă acest lucru de la început, cititorul parcurge povestea cu sentimentul că este vorba despre un cuplu obișnuit, care are probleme de comunicare. Întoarcerea adevăratului Junior o face pe Hen să își dea seama că sentimentele pe care le are față de robot sunt mai reale, mai autentice decât cele pe care le are față de soțul ei: doi oameni cu structuri psihice diferite și cu dorințe diferite. Hen își dorește noutate, aventură, libertate, independență (lucruri pe care le-a realizat despre ea însăși prin intermediul interacțiunii cu robotul), Junior își dorește stabilitate, predictibilitate, siguranță și izolare la ferma la care trăiește.

Titlul cărții este *Intrusul*, iar un intrus poate lua mai multe forme: gândacii din casă, reprezentantul guvernului, forma de viață artificială și, în ultimă (sau primă) instanță, partenerul de viață.

Cartea deschide subiectul viitorului relațiilor interumane, al relațiilor de cuplu și pune sub semnul întrebării instituția căsătoriei și a durabilității acesteia în condițiile în care oamenii se dezvoltă și ajung lângă parteneri care au fost potriviți în trecut, dar care în prezent și viitor nu mai sunt alegeri potrivite pentru evoluția proprie – și aceasta este tema principală a cărții lui Iain Reid. Subiectul relației omului cu inteligența artificială, al beneficiilor, dar și al riscurilor pe care această relație le presupune, a fost tratat și în alte cărți, în alte filme (*Terminator*, *Black Mirror: Be Right Back*, *Ex Machina* etc.). Faptul că în ultimii ani subiectul este deschis atât de des este o confirmare în plus a avântului pe care inteligența artificială o are în prezent și a tuturor arilor în legătură cu care aplicarea acesteia va schimba fundamental felul în care omenirea va evolua în viitor.

Fără final

Marius Nica
Scriitor

Cursorul clipește implacabil după fiecare cuvânt... după fiecare literă. Și amenință! Mă amenință cu această atitudine monotonă a unui obiect ce îmi vorbește de dincolo de spațiul ecranului. Îl privesc și mă înspăimânt: el continuă să fie dovada că textul meu nu se va termina nicicând. Cât timp cursorul semnalizează la finalul cuvintelor, nimic nu e terminat. Încă se poate scrie! Încă trebuie să scriu! Pe foia de hârtie, cu creionul în mână, nu trăiam astfel de frustrări. Acum, linia subțire a cursorului trage după ea cuvintele și mă îndeamnă să îl împing și mai încolo, și mai încolo, de parcă ar exista undeva, cumva vreo șansă să îl scot din ecran, să dispară și astfel textul meu să se termine.

Și tu nu știi cât îmi e de greu să îți scriu, să rup din mine existență și

să o transform în semne negre pe un ecran strălucitor. Nu e corect! Nu poți pune semnul egalității între literele acestea multe ce se îngămădesc înaintea cursorului și viața mea!

Sunt 613... nu: 616 cuvinte! Fără titlu. Poți să numeri, dacă nu mă crezi. Și cursorul clipește ca și cum le-ar invita să curgă dimpreună cu el pe luciul ecranului, ca într-un dans monoton și fără final. Mă uit la ele cum umplu spațiul liber al paginii și îmi dau seama că eu nu ți-am zis încă nimic din tot ce aș fi vrut ca tu să știi despre mine. Și de ce aș face-o? Știi tu ce este în partea asta a ecranului? Vrei tu să știi mai mult decât ceea ce ți-ar hrăni orgoliul? Dincolo de ecran e lumea ta, dincolo de ecran nu sunt eu și poate că niciodată nu voi fi. Și atunci de ce să cred că tu ai înțelege?

...aveam nevoie de tine și, cumva, cândva, tu vei apărea. Și ai făcut-o. Și ai înțeles și tu, ca și mine, că noi doi trebuia să ne întâlnim, să fim...

E textul meu. E textul pe care nu o să îl citești niciodată. Nu pentru că nu l-am terminat (ceea ce este adevărat), ci pentru că acel

text și-a pierdut cursorul odată cu fragmentarea și lipirea lui aici. Și cuvintele au rămas ale nimănui. Nu mai are cine să le oblige să se alinieze frumos pe rânduri, în paragrafe...

Îmi prind bărbia în pumni și privesc mișcarea batjocoritoare a cursorului meu: nu voi câștiga niciodată înclăștarea aceasta între gândurile mele, între viața mea și milimetrul de pixeli ce aproape că își bate joc de mine cu ritmicitatea lui obsedantă. E ca un Dumnezeu care știe ce vreau să scriu, un Dumnezeu al cuvintelor pe care le materializează rând pe rând, într-o înlănțuire amețitoare pe care tu...

Dar dacă apăs *enter* de mai multe ori? Nu scap oare de povara lui? Și a ta? Și dacă scap, voi fi liber? Vei înțelege tu?

Unde merg elefanții

Convorbiri la premieră

Carina Lăpușneanu (rolul lui LENI): În acest rol, am învățat răbdarea

Ciprian Handru

Dragă Carina, ești o adevărată revelație pentru lumea cinematografică. Ți-ai jucat rolul exemplar, iar, datorită ție, Leni, din *Unde merg elefanții*, el ajunge la inimile celor mai mulți spectatori. Felicitări pentru un debut impresionant la doar 10 ani!

Bună ziua, mulțumesc pentru invitația voastră și sunt super fericită să vă răspund la întrebări!

Spune-ne pe scurt despre ce este vorba în filmul „Unde merg elefanții” și mai ales câte ceva despre rolul tău.

Din punctul meu de vedere, *Unde merg elefanții* este despre prietenie, despre viață așa cum este ea, dar mai ales este despre puterea pe care noi o avem de a alege, despre modul în care privim situațiile neplăcute din viață, despre cum le abordăm și despre oamenii care ne ajută în acele momente.

Ce ți-a plăcut cel mai mult în a o juca pe Leni?

Cel mai mult îmi place la Leni maturitatea cu care își privește situația. Ea își înțelege foarte bine

condiția, dar alege să trăiască fiecare zi cu o bucurie molipsitoare. Are o libertate pe care, probabil, numai ea o înțelege. Și de aici superputerea ei, pentru că da, eu o consider o superputere, asemenea unui erou de benzi desenate. Nu știu dacă salvează ceva, în schimb, ne învață despre cum ar trebui să trecem prin momentele dificile. Șirul de „prostioare” pe care le face alături de Marcel sunt de o naivitate pură și toate absolut delicioase. Cred că această libertate a ei mi-a plăcut cel mai mult, pentru că eu m-am distrat maxim jucând acest rol.

Ce a fost cel mai dificil în construirea rolului?

Nu am să spun că a fost ușor să o construiesc pe Leni, pentru că aș minți. Cu siguranță, munca cea mai grea au dus-o regizorii, Gabi și Cătălin, pentru că ei au dedicat mult timp în a mă învăța, în a-mi explica, în a-mi da direcția. Ei au simplificat mult pentru mine. Și partea cea mai mișto este că ne-am distrat copios la repetiții. Fiecare zi era o nouă aventură. Abia așteptam să mă lase mama cu ei și să începem să lucrăm. Eu nu am simțit că e o muncă și cred că nimeni din echipă, pentru că s-a creat rapid o conexiune superbă între noi toți, și actorii și regizorii.

Dar, ca să revin la întrebare, cel mai dificil moment a fost rasul în cap. Dar și aici am avut-o alături pe Gabi, iar prin gestul ei de a face asta împreună, cumva am luat-o amândouă ca pe o joacă, ca pe o nebulie asumată.

Am avut mereu familia lângă mine și asta a contat enorm, mai ales în toate etapele de creștere a părului, care nu au fost deloc... ușoare.

Cum a fost atmosfera pe platou fiind cea mai tânără din cadrul întregii echipe?

Eu aș zice că am fost răsfățata echipei și probabil toată lumea este de acord cu mine. Gabi și Cătălin au creat o atmosferă foarte plăcută pentru noi toți, echipa a fost una tânără, mereu pusă pe glume și șotii și eu am fost prima la toate. Chiar dacă s-a filmat și noaptea, și prin frig, ceață, umezeală și cu multă oboseală adunată, eu tot nu am simțit. M-am distrat, asta este cel mai potrivit cuvânt – distracție. Țin minte că aveam filmare noaptea, afară și era foarte frig. În pauze, stăteam cu echipa și ca să ne încălzim, beam ceaiuri și cântam „Ursuleții s-au trezit”. Cred că toată echipa s-a pus la mintea mea de copil și atunci a ieșit acest mix de muncă și distracție, ceea ce cred că a ușurat munca tuturor. Aaa, și mi-a mai plăcut când am mâncat prânzul la 2 dimineața... vai, ce mi-a plăcut! Și uneori veneam pe platou și în zilele în care eu nu filmam, doar ca să stau cu ei, să văd ce și cum fac. Am învățat rolul fiecăruia, care, cum și ce face, am adunat de la fiecare cunoștințe din industrie.

Cu Ștefan Mihai (Marcel) m-am distrat cel mai tare! Ba am creat și un dans al nostru, ne-am pus porecle și cumva, continuăm „prostiile” din scenariu, făcute de Leni și Marcel. Alice Cora Mihalache (Magda) m-a ajutat să construiesc acea relație mamă-fiică, m-a ghidat și mi-a explicat multe trucuri de actorie. Cu toții avem în continuare o relație strânsă și am dus atmosfera de familie și după filmări și cu siguranță așa va rămâne mult timp de acum.

Care a fost cea mai dificilă secvență de filmat pentru tine?

Cred că cea de pe SkyTower, cel mai probabil, pentru că a fost și ultima secvență, iar eu

nu voiam să se termine. Dar da, era foarte frig și vânt și în sine nu a fost o secvență ușoară.

Care dintre zilele de filmări e bună de pus în album?

Am pus toată perioada în ramă, dar dacă ar fi să aleg, cred că ultima zi. Da, ziua cu cea mai dificilă secvență a fost și cea mai tare. Ne-am distrat maxim în acea zi, poate pentru că era ultima, eram toată echipa pe set. La final, ne-am bucurat de ceea ce am realizat și de toată perioada petrecută împreună. Ne-am dat seama de atunci ca va fi un megafilm și aveam acea mândrie de proiect împlinit cu succes.

Ce ai învățat în urma acestui prim proiect cinematografic și ce ai vrea să le transmiți tuturor copiilor care-ți împărtășesc pasiunea?

Îmi place enorm de mult să filmez, îmi place atmosfera de pe un platou de filmare, îmi place organizarea departamentelor și să văd cum colaborează. Îmi place forfota aceea, zumzetul de pregătire și liniștea când se strigă „Acțiune”. De fiecare dată când aud „acțiune”, ceva din mine se schimbă, parcă e un buton ce intră pe on și uit de tot, sunt numai acolo în acea lume.

Dar cel mai important lucru de reținut este perseverența și asta aș vrea să înțeleagă copiii care sunt interesați de lumea cinematografică:

să nu renunțe, ci să ia fiecare piedică drept o lecție. Eu am luat primul meu rol dintr-o reclamă abia la a treia încercare. La primul casting am fost respinsă. Am fost foarte dezamăgită, dar asta m-a ambiționat și mai tare. Am vrut neapărat să joc într-o reclamă și nu m-am lăsat până când nu mi-a ieșit. Și, cum spuneam, mi-a ieșit abia dintr-a treia. Apoi au urmat mai multe roluri, dar asta pentru că la fiecare casting și interacțiune cu oamenii din industrie, eu am mai învățat câte ceva. Am absorbit ca un burete orice mică informație, de la cum trebuie să se comporte un actor pe set până la ce face un boom sau cum trebuie să pice lumina. Am avut filmări dificile, și în căldură și noaptea, pe zăpadă, dar fix asta îmi place, să nu fie ușor. Poate suna ciudat, dar îmi plac rolurile provocatoare, care mă scot din zona de confort. Și sper la cât mai multe.

Iar în acest rol, Leni, am învățat răbdarea și am descoperit că părul nu crește atât de repede pe cât mă așteptam.

Cu ce mesaj ai vrea să plece spectatorii din sălile de cinema?

Eu îmi doresc ca fiecare să se bucure de acest film, este un film diferit, ce merita vizionat. Și am să fac referire la începutul interviului, aș dori ca toată lumea să aibă puterea să își coloreze viața în roz, așa cum a făcut-o și Leni.

Bazarul cu ficțiune: Karagöz de Tulci

Nicolae C. Arton
Scriitor

Despre Ahmed Ciobanul tulcenii nu știau prea multe lucruri. Se spunea că era valah sau albanez, iar alții susțineau că era grecotei din Iannina. Adevărul era că acesta vorbea fără nici cea mai mică poticneală toate cele trei limbi, ba și turcește pe deasupra. Unii spuneau că știe chiar și să scrie latinește, lucru pe care însă nu-l credea nimeni. Toate acestea nu

ar fi avut nicio relevanță – vorba zarafului orașului, care era de departe cel mai citit tulcean – dacă Ahmed nu ar fi fost foarte bogat și cam la fel de nebun. Nebunia i se trăgea de la o lovitură de copită de măgar, drept în frunte, care îl lăsase aproape mort, mai bine de două zile, iar cei care îl cunoșteau ziceau că, de atunci, o luase razna rău de

tot, cu toate că scăpase cu viață. Averele o făcuse în alte două zile, când tulcenii se treziseră într-o dimineață în cântecul muezinului de la geamie și în behăiturile a trei mii de oi aduse de Ahmed în Port. În nebunia lui, nu venise pe căi ocolite, așa cum făceau toți negustorii de ovine, ci direct pe străzile principale, umplând caldarâmul mutesarifului otoman cu căcăreze

de oaie. În Port îl așteptau șase corăbii ioniene, destul de mari ca să poată trece bara de nisip de la Sulina. Stambulul tocmai trecuse printr-o o molimă de ciumă, de care otomanii scăpasera dând foc la o parte dintre mahalalele cele mai sărace. Molima trecuse, dar marea capitală intrase în foame, așa că, nu se știe cum, Ahmed Ciobanul aranjase un pazarlâc cu grecii corăbieri și casapii turci, pentru cel mai mare transport de oi pe care îl văzuse Tulci vreodată. Se zvonea că, în urma negustoriei,

câștigase mai mult de cinci sute de galbeni turcești, adică aproape un sfert de baniță, pe care nimeni nu știa unde îi ținea ascunși, iar cei care se interesau prea tare aveau de-a face cu hangerul din oțel frânc al lui Ahmed sau cu unul dintre cele două pistoale cu cremene. Oricum, banii îi luaseră și bruma de minte pe care o mai avea. Astfel, acesta a cumpărat fostul tractor de pe malul Dunării, un ditamai căsoiul cu două etaje, care zăcea părăsit de mai bine de un an. Acesta fusese golit de fete,

în frunte cu matroana ovreică, de către noul mutesarif al orașului, care se ruga la Allah de douăsprezece ori pe zi și nu doar de șase, cum o făceau majoritatea turcilor și tătarilor tulceni. În habotnicia sa, guvernatorul otoman le gonise pe locatările tractirului cu lovituri de bici și le imbarcase pe o corabie, cu destinația Constantinopol. Unele guri rele șopteau pe la colțuri că de fapt fuseseră vândute ca roabe în Anatolia, altele că rămăseseră toate la Sulina, în frunte cu chivuța ovreică.

CĂRȚI
și
întrebări

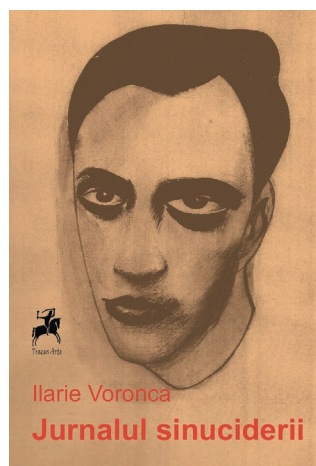
Suferințele tânărului Edy

Narcis Amariei
Scriitor

Ilarie Voronca, *Jurnalul sinuciderii*, ed. a II-a, Tracus Arte, 2024

Jurnalul sinuciderii (volum tradus din limba franceză și îngrijit de Vladimir Pană, reeditat de Tracus Arte în 2024) ne spune în primele 56 de pagini (între noi fie, tipărite cu un font meschin de mic), o poveste clasică. O poveste pe care am mai întâlnit-o, fie la Eminescu – Luceafărul și Cătălina alias Veronica Micle, fie la Cioran, în iubirea sa sfâșietoare, la 70 de ani, pentru tânăra Friedgard Thoma. E o poveste care prinde, o poveste pe care am trăit-o fiecare, măcar o dată în viață. Doar că, pentru noi, cei lipsiți de geniu, dezamăgirea amoroasă nu a avut urmări tragice. Pentru cei inadaptați, pentru cei care deja trag după ei sacul cu prejudecăți sociale și tot soiul de înjustiții, povara unei iubiri neîmpărtășite sau nepotrivite atârână mult prea greu și îi trage, de fiecare dată, la fund.

Unii exegeți au comparat întoarcerea poetului în țară pentru a-și recupera iubita cu mitul orfeic. Cam mult spus. Sau, știu eu, poate doar dacă ne gândim că România acelor ani ar putea

fi comparată cu un infern al marginalizării artistice. Bunăoară, tragedia lui Orfeu stă în neputința de a-și recupera iubirea pierdută, pe când Edy este, cel puțin la începutul tragediei sale, incapabil să vadă banalitatea vieții. Artistul „ia țepă”, în același mod în care o face și Luceafărul eminescian. Nici la Edy nu a fost o rătăcire adolescență, ci drama sfâșietoare a inadaptatului. Edy e departe de a fi un Orfeu. El este, mai degrabă, tânărul Werther, care la fel ca în povestea lui Goethe, idealizează femeia iubită, personificând toate virtuțile pe care le admiră: frumusețe, puritate, noblețe sufletească. Werther este copleșit de iubirea sa pentru Charlotte, în aceeași

măsură în care este afectat și Edy. Chiar dacă motivul disperării lor e diferit, ambii amorezi sunt mistuiți de o dragoste neîmplinită. Pe cei doi îi unește același demers: căutarea disperată a sensului fericirii într-o lume indiferentă și cinică. La fel ca eroul lui Goethe, Edy face o călătorie. Se întoarce pentru a-și revendica iubirea.

Ilarie Voronca, avangardistul marginalizat în țara de baștină, este ca și Mihail Sebastian, un evreu rătăcitor, teleportat într-o lume neevoluată. Pe fondul persecuțiilor antisemite, al eșecului, artistul ia calea exilului. Lasă în urmă o iubire idealizată, cum altfel, pe care vrea să o recupereze după șase ani. Rovena – Cătălina – Lotte sunt fețe ale aceluiași adevăr. Un adevăr de care Edy devine conștient abia când a decis să-și încheie socotelile cu viața. Tocmai acest lucru pare să dea valoare literară tristelor sale însemnări de jurnal. Această conștientizare a ridicolului. Citit ca o lectură, jurnalul te acaparează, ești acolo cu el, în nefericita croazieră, de la Constanța la Marsilia, durerea artistului devine durerea ta, parcă îți vine să îl iei de guler și să-i spui: las-o naibii, că nu te

merită! Trezește-te, omule! Numai că Edy știe. Știe că „femeia-fum” de care s-a lăsat batjocorit este condamnarea sa la moarte, căci înainte de a da drumul la robinetul de gaz, el scrie: „Nu, nu există nimic consistent în femeia asta. Brațele ei, părul ei, surâsul ei nu sînt decît fum! Nu e posibil să le păstrezi în mîini. Ea e acolo în cameră ca bîzîiul neînrînat al unei albine, dar albina nu-i nicăieri”.

Apoi, dactilograma e completată de o coda scrisă de mîna. Această coda este în ultimă instanță dovada că artistul s-a resemnat și a înțeles că realitatea înconjurătoare, materialitatea acesteia nu îi sunt de ajuns pentru a continua să trăiască: „Da, știu, există coapsele, pîntecele, curba mătăsoasă a sînilor. Dar ce efort de imaginație îți trebuie pentru asta”...

După cele 56 de pagini de puternică încărcătură emoțională, urmează o Addenda, în care regăsim fragmente din viața citadină a poetului, extrase din jurnalul zilnic al lui Șașa Pană. Mai sunt și alte însemnări, scrisori și fotografii care completează imaginea unui om care a cântat în poezia sa frumusețea vieții. Cu atât mai tragic sfârșitul său.

Zogru – misterul unei capodopere

Cristian Hoaghea

Critic literar, profesor

Doina Ruști, *Zogru*,
ediția a III-a, Editura Litera,
București, 2022

Literatura Doinei Ruști nu este scrisă cu pana delicată a sensibilității feminine. Fraza sa nu are atingerea fină a degetelor unei femei, ci forța unui titan. Este puternic și masculin. Fiecare frază poartă în sine izul puternic de realitate descătușată, stilul este un torent care mistuie, dărâamă zăgazuri, oripilează pe alocuri bunul simț al celor sensibili, prin „descensus” în iadul trivialității lexicale.

Doina Ruști manifestă în procesul creativ precizia unui chirurg. Instrumentul ei de scris este bisturiul nemilos al celui mai profund și masculin realism care se revarsă constant în apele tulburi și vijeli-oase ale naturalismului.

În „Zogru”, romanciera construiește, „ab initio”, pe fundalul unui cronotop realist, de sorginte istorică, un palier epic fantastic care-l are ca protagonist pe însuși personajul eponim. Melanjul între realitate și realitate este unic. Cele două dimensiuni nu se amestecă, rămân distincte, dar se împletesc asemenea unor fire antinomice cromatic, ușor de sesizat, dar care, în complementaritatea lor, devin compatibile.

Narațiunea se constituie ca o trăire în timp, axa temporală a evenimentelor fiind meandrică. Narațiunea începe cu sfârșitul: într-o după-amiază de iulie, a anului 2005, Zogru îl așteaptă pe

Andrei Ionescu, în casa Giuliei, pe strada Gelu Căpitanul. Andrei Ionescu este ultimul descendent al lui Ioniță; în Giulia curge, diluat, sângele lui Iscru. Din acest punct inițial, spațio-temporal, cititorul este purtat pe fluxul memoriei lui Zogru, cu secole în urmă, fără a urmări vreodată linearitatea evenimentelor. Există, desigur, un timp al povestirii – iulie, 2005; după cum există un timp povestit. Acesta din urmă este recuperat afectiv – tehnica este proustiană –, lăsat să se reverse spontan, fără legătură de cauzalitate între secvențe. Memoria involuntară implică saltul temporal. Secvențele narative se constituie printr-o succesiune aleatorie de prolepse și analepse: anticipări și reveniri, întrucât vocea care narează „dă alternativ limbile (ceasului) înainte și înapoi.” (E. M. Forster, „Aspecte ale romanului”).

Dacă povestirea are rolul de a subjuga voința cititorului, arta narării constă, în bună parte, în perspectiva pe care vocea narativă o adoptă asupra evenimentelor și a personajelor. Aici

intervine măiestria romancierului. În „Zogru”, Doina Ruști adoptă poziția extradiegetică a unui narator neimplicat, dublată constată de atitudinea intradiegetică a personajului reflector, nimeni altul decât protagonistul. Astfel, deși ar deține atributul omniscienței, naratorul își limitează prerogativele demiurgice, adoptând punctul de vedere al ființei prin ochii căreia privește lumea. Pentru Zogru, universul are mistere, lumea este un mare necunoscut, oamenii sunt ființe enigmatice pe care încearcă să-i înțeleagă, penetrându-le conștiința când sălășluiește în lăuntru lor. Unii devin opaci, impermeabili – nu-i poate subjuga. Alții îl țin captiv – nu se mai poate elibera din închisoarea trupului lor. Dintr-alții se întâmplă să fie alungat fără de veste, *scuipat în țărână*.

Viața lui Zogru, de-a lungul secolelor, devine o îndelungată călătorie prin misterul existenței: „Era de neînțeles prin ce fire misterioase îl legaseră zeii sau Dumnezeu de oamenii unei singure țări.”

Introspecția în conștiința personajului este facilitată de adoptarea

acestui punct de vedere hibrid, ce ia naștere din suprapunerea vocii externe a naratorului peste vocea conștiinței protagonistului: „voia să stea de vorbă cu ea, s-o strângă în brațe, chiar dacă pentru asta avea nevoie de un bărbat, pe care ar fi fost gelos și pe care l-ar fi ucis poate, după aceea.” Aceste frământări sufletești, ce reflectă dualitatea conștiinței, sunt generate de dorința erotică pentru Zoe, soția domnitorului Alecu Moruzi. Dacă obiectul dorinței este femeia, subiectul dorinței triumfiulare este obsesia androginiei.

Zogru este o ființă singulară. Dacă individul uman resimte drama singurătății în tovărășia semenilor, Zogru nu poate resimți singurătatea decât într-un mod absolut și absurd. El este singurul reprezentant al speciei sale, o specie necartografiată pe harta niciunui atlas zoologic. Bogdan Ilie (Bobo), medicul de la Spitalul Floreasca, îl considera un virus. Analizase sângele infestat al gazdelor sale și căutase un antidot.

Romanciera dovedește apartenența la clasa marilor creatori literari, înzestrați cu spirit imprevizibil, proteici, capabili de a evada din propria formulă, de a-și submina structurile anchilozante ale viziunii românești, în căutarea unor noi dimensiuni axiologice. „Zogru” este, indubitabil, romanul unui mister, în măsura în care misterul acestui roman nu este încă relevat. „Zogru” rămâne, până acum, o capodoperă neîndeajuns pusă sub lupa interpretării critice.

Un librar pe Lipscani

Gelu Nicolae Ionescu

Jurnalist, profesor și scriitor

În fața librăriei celei mici, înființată într-un hol reinventat, se bucurau de lumina din ce în ce mai slabă a sfârșitului de zi de septembrie o mulțime de cărți – așezate pe panouri ingenios alcătuite, pe câteva măsuțe, pe câțiva paleți vopsiți galben aprins – și o mulțime de plante, în ghivece sau plantate la sol, care transformau locul într-o foarte draguță grădină.

De câteva zile încoace, ploaia se tot jucase cu librarul... punându-l să strângă de grabă – și

de trei-patru ori pe zi! – cărțile și să le pună la loc după nici jumătate de oră, de parcă ploaia ar fi fost o fată pusă pe șotii, căreia îi plăcea tare mult să îl vadă pe librar aranjând și strângând cărțile... Joaca asta a ploii îl distra în loc să-l enerveze.

Își amintea o poveste tare dragă din copilărie, dintr-o carte pe care cumva o pierduse, o rățacise... Nu mai știa de ea... titlul cărții era scris cu litere mari și roșii, caligrafiate, parcă, de un pisar foc de talentat: „Povești din Țara

moșilor". Poate că aceasta era povestea pe care și-o amintise de cele mai multe ori până acum, mereu cu aceeași plăcere, surâzând cu mintea plină de întrebări magice.

Acum, ploaia dădea iarăși târcoale, asemeni pisicilor din cartier, care intrau curioase în librărie, sau care îi inspectau terasa, sau îi răsturnau gălețile în care strângea apa de la aparatele de aer condiționat, pentru a uda florile.

Zâmbi și de data asta, amuzat de jocul ploii, însă nu se apucă imediat să își strângă cărțile, ci rămase așa, pironit ca de-o minune...

„Uite, își zise, clipele acelea în care este foarte aproape să înceapă să plouă și orașul seamănă cu o coală de scris pe care în câteva clipe un scriitor va scrie o poveste...”

...Orașul ca o coală de scris, înainte ca ploaia să-nceapă să scrie o nouă poveste...

Da, îi plăcea starea asta... Și ce poveste avea să scrie ploaia acum?...

Încă nu începuse să-și scrie povestea ploaia și el privea în așa fel încât ai fi zis că privirea lui era o gură imensă, larg deschisă, gata să înghită întregul peisaj lipsan, cu tot cu trecătorii din ce în ce mai grăbiți...

(Integral în versiunea online)

Unde merg elefanții

Convorbiri la premieră

Alice Cora Mihalache (rolul „MAGDEI”): Să nu-ți pierzi credința

Ciprian Handru

Dragă Alice, felicitări pentru parcursul festivalier frumos pe care l-ați avut cu lungmetrajul Unde merg elefanții. Iată că a venit și momentul lansării în cinematografele din țară.

Cum te-a îmbogățit această întreagă experiență a filmului?

În primul rând, vă mulțumesc pentru interesul pe care-l aveți luându-mi acest interviu. Orice experiență pe care o trăim este o bogăție care ne este dată. Din experiențe, alegem și ce ne este de folos și ce nu ne este de folos în această lume. Ce mi-a fost mie de folos? Lumea creativă a acestui rol a fost pur și simplu șansa care mi-a fost oferită. Rolul Magdei este unul ofertant, cu multe substraturi. Am săpat adânc în inima și conștiința mea să-i dau viață, să o fac să trăiască autentic în situațiile de viață în care se află în film, dar să-i înțeleg existența și dintr-un plan exterior.

Cum te pregătești pentru un rol atât de complex și vulnerabil precum cel al Magdei, o mamă singură care se confruntă cu boala incurabilă a fetiței ei?

Am făcut cercetare la Spitalul Clinic de Oncologie Fundeni. Am avut la dispoziție o săptămână. Am întâlnit niște oameni, cadre medicale din Secția de Pediatrie Oncologie, care au fost extraordinar de generoși și acolo le-am întâlnit pe Ștefania Miu și pe mama ei și am stat de vorbă. A venit totul natural între noi. Ne-am apropiat și în felul ăsta am înțeles-o mai bine pe Ramona Miu,

mama Ștefaniei. A fost una dintre cele mai delicate situații de lucru în care m-am regăsit vreodată. Aceste două ființe sunt doi îngeri.

În ce măsură te-ai regăsit în personajul tău, Magda?

În mare parte, m-am regăsit în personaj. Sunt resurse în mine care au ieșit la suprafață spontan. Nu a fost nevoie decât de câteva scânteii ca să intru în situație. Am simțit să fac totul natural în acest rol. Magda este o femeie puternică.

Care a fost cel mai provocator aspect în abordarea rolului?

O femeie care își pierde demnitatea și integritatea, jertfindu-se pentru copilul ei – acest fapt este deja o mare provocare pentru orice femeie, mamă care ajunge să facă acest tip de sacrificiu.

Cum percepi tu, Alice, sacrificiile la care recurge Magda pentru a lupta cu destinul potrivit?

Eu am văzut în Magda modelul femeii creștine. Femeia care surprinde prin forță și determinare și e capabilă să îndure greul pentru a găsi lumina. Femeia căreia nu îi este teamă să-și care crucea și nu se resemnează.

Ce mesaj ai transmite mameilor care se regăsesc în postura de a-și crește singure copiii?

Cum ar putea o femeie care încă nu a devenit mamă să aibă un mesaj pentru femeile care sunt mame! Cred că aș stărni comentarii. Aș încerca, având experiența acestui rol, să las un mesaj femeilor: să nu-și piardă credința. Nici

Ramona Miu, pe care am menționat-o mai sus, nu a făcut-o și iată, Ștefania este vindecată de cancer. Dar dacă se întâmplă ca alți îngeri să se înalțe, să plece din corp, ei se duc sigur Unde merg elefanții și mamele vor continua să iubească.

Care a fost cea mai dificilă secvență de filmat?

Cele mai multe situații dificile de pe set au fost legate de partea tehnică. Adrian Pădurău, directorul de fotografie al filmului, a făcut o muncă aproape titanică. Aparatul de cameră de aproximativ 30 de kg era prins de corpul lui, iar noi aveam de jucat în mijlocul străzii înconjurată de oameni, nu figurație, ci majoritatea erau simpli trecători. A fost foarte dificil să ne sincronizăm în mers ținând cont că directorul de imagine mergea cu spatele. La un moment dat, efortul meu în joc era să-l feresc să nu se lovească de colegul meu. Pe stradă erau diferite obstacole. Era necesar să le observăm cu

toții, altfel ne-am fi împiedicat, lucru care s-a întâmplat cu unul dintre noi. Au fost oameni care ne păzeau spatele, dar uneori calitatea atenției tale spre cameră este cea mai importantă, așa că genul ăsta de situații pot îngreuna jocul.

Ce zi de filmare este bună de pus în album?

A fost o zi de filmare în care am filmat în autobuz, cea de deasupra. Este una dintre scenele mele preferate din film. Îmi amintesc ziua aceea și autobuzul și o discuție pe care am avut-o cu regizorul filmului, discuție în care am simțit că încep să cunosc nu doar regizorul, ci și omul. Este foarte important pentru mine, ca actor, să-l înțeleg cât mai bine pe omul, profesionistul lângă care creez. Așa mă inspir.

Cu ce mesaj speră că vor rămâne spectatorii după vizionarea filmului?

„Leni was here”

Anii de liceu

Alex Stoicescu

Prozator

N-am avut niciodată cap de matematică. Într-a zecea sau a unșpea am spus o poezie ca să mă treacă. Eu și G, în rășetele clasei. Profei îi era imposibil să ne lase corigenți, asta ar fi pus-o într-o situație dificilă, nevoită probabil să dea explicații dirigintei sau directorului, dacă nu cumva chiar mai sus, părinților noștri, care ocupau la mijlocul anilor '90 funcții importante în oraș. Ca să nu pice prost, nu i-a rămas decât să ne facă de răs în fața clasei sau cel puțin să încerce asta, întrebându-ne cu un aer serios și hotărât, ca și cum soarta noastră ar fi depins de ea, ce poezie am pregătit. Din ce-mi amintesc, am recitat „Mai am un singur dor”, pe jumătate rușinat, pe jumătate ușurat că scăpam doar cu atât, dar G, fără nicio jenă, a recitat „Cățeluș

cu părul creț” (deși, mult după terminarea liceului, într-o discuție despre momentul respectiv, își amintea că, deasupra băncii, pe unul dintre tablourile agățate de perete, erau versurile unei poezii care-l salvase), iar momentul poetic a fost acompaniat de un șuvoi de rășete care-a măturat ultimele rămășițe de rușine și anxietate, din aceea care te cuprinde când ești pus să fii un discurs în fața unui public, chiar dacă era vorba de colegii de clasă, dar asta doar în ceea ce mă privește, pentru că G nu era cuprins de nicio neliniște. Față de gimnaziu, unde notele de 9 și 10 erau regula, cele mai jos de 8 mă îngrijorau, iar un 5, luat odată la o lucrare de control la fizică, a fost un dezastru (nici pentru fizică n-aveam cap), în liceu stresul pentru note bune dispăruse

complet. Activitatea principală începea dimineața, la prima oră, în barurile din apropiere, unde o zecime dintre elevi se trezea la o cafea, o sută de rom sau vodcă, în fum de țigară și, uneori, joc de cărți, mult înainte de apariția smartphone-urilor, când ne priveam în ochi, iar cuvintele n-aveau nevoie de un mijloc-tor electronic. Locul preferat era „Scorpion”. Țin minte un început de săptămână, în plină iarnă, când mă hotărâsem să particip la toate orele, eram motivat, aveam temele făcute, am stins țigara și am intrat pe poarta larg deschisă, am virat dreapta spre intrarea în clădire și m-am lovit de D, care mergea hotărât în direcția opusă. Era zăpadă peste tot și un ger din acela care te împiedica să respiri, și, probabil, tocmai din motivul ăsta

tăcerea a fost singurul răspuns al lui D la întrebarea mea: „ce dracu faci, mă? Iar chiulești?”, și am avut impresia că l-am deranjat dintr-o misiune extrem de importantă, în urma căreia lumea ar fi fost salvată, pentru că nu s-a oprit, n-a schițat niciun gest care să mă facă să cred că auzise întrebarea, iar pasul i-a fost și mai hotărât, cu bărbia în piept și pletele în vânt. Am mai făcut și eu doi pași spre intrare, apoi m-am oprit. După cinci minute, eram alături de ceilalți chiulangii, liber și nemuritor ca orice adolescent și, în același timp, cu toate problemele lumii pe cap sau, cum spusese Eugen Simion, aflat odată într-o vizită la liceul nostru, cu ocazia unei ore deschise: „în sufletul liceenilor, e un rai și un iad în același timp.”

Verbe. 34. Pântecuța

Petre Nechita

Jurnalist TV, prozator

Câte făcuse pentru ei și-acum, zgârciobii dracu', se certau pe o rampă nenorocită. Că e scumpă, că nu se potrivește, că se-accidentează copiii. Cădea-le-ar ochii din cap! Înțelegeau cât suferă?!

Uite, ea fusese mereu la datorie. Avea scăunelul din lemn lipit de ușă. Se cățăra pe el cu tălpile goale, așa stătea prin casă, și își lipea ochiul de vizorul rotund. Imaginea se întindea, căpăta parcă o nouă dimensiune. Holul de la parter, ușa liftului și intrarea în cabinetul stomatologic. Avea privirea ageră. Și multă răbdare.

Uite, loneștii cumpără apă din aia scumpă, Vâlcele. Se și găsește greu. Mironeasca duce baxurile de bere, cică pentru bărbatu-său, dar și ea le sugă, o-ho. Andruța, fătucă blondă de la 3, își plimbă plodu' în sus și-n jos. Moare, săracă, puțin câte puțin. La vârsta ei, ar vrea să zburde, nu să păzească un mucos. Da' cum îți așterni, așa dormi.

Ei îi ziceau Pântecuța. De când se știa, avea pântecul bombat, ca și cum ar fi borțoasă. Dar

niciodată nu rămăsese gravidă. Schimbase doi bărbați și câte mai pătimise din cauza uscăciunii din interior. Iar la bătrânețe era singură, doar ea cu scăunelul din lemn și imaginea rotunjită și întinsă, cu nuanțe albastrii, din vizor.

Avusese o viață lungă, dar nu obișnuia să depene firul în sens invers. Un singur moment devenise un cui înfipt în inima creierului, unde pulsa cu rugina melancoliei. Căci destinul se agățase uneori de o așchie, se prindea acolo și firele care te trag într-o parte sau în alta plesnesc. Așa pățise și ea. Lucra ca vânzătoare într-un ABC de cartier, un magazinăș cu mezeluri, hârtie igienică, ulei și vreo două feluri de deodorante. Plus un frigider burdușit cu bere și vin la pet. Și-i plăcea. Nu toți pot fi medici, avocați și profesori. Iar ea iubea să discute cu oamenii. Își învățase clienții după nume, îi saluta, le știa secretele și bărfele, cot la cot, cu ei.

Dar patronul își băgase o nepoată la înaintare și pe ea o concediasse. Atât și tot ar fi fost bine.

Dar a dat-o afară cu scandal, că cică furase din gestiune. La acest punct, cuiul din creștetul Pântecuței picura oțet și toată ființa începea să-i tremure de revoltă. Nu furase, căci iubea să fie în preajma oamenilor. Dar ce alt patron s-o mai angajeze cu asemenea zvonuri?

Și uite-o captivă în apartamentul ăsta de la parter, singură, după ce ultimul ei bărbat își crăpase capul ca un bou, în dreptul burtului de la gară. Ducea dorul sfârșitului lui, muzică monotonă pe care adormea ușor. Sigur s-ar fi topit pe picioare, și-ar fi uscat și burta, și numele fără ideea născută din deznădejde.

De la un film începuse totul. O lălăială britanică sau ceva asemănător. Văzuse acolo că fiecare clădire mai acătării are portar. Un om care-i știa pe locatari, le păstra secretele, îi ajuta.

Imediat mută scăunelul din baie, cel pe care-l folosea ca să urce în cadă, și-și luă în primire postul din spatele ușii. Românii nu erau prea inteligenți, ca străinezii,

asa că s-ar fi speriat dac-o vedeau pe hol. Ea făcea totul pe ascuns, aduna informații, urmărea persoanele suspecte, deschidea imediat ușa și se arăta băfoasă când vreun necunoscut dădea târcoale. Și-așa trecuse timpul. Bătrână, dar tot cu pântecul mare.

Doar scăunelul o trădase și-ntr-o zi se trezi că ceva cârâie sub ea și dă cu capul de frigider, apoi de perete și mai cârâie ceva, de data asta oasele.

Iar acum, nenorociții pe care-i servise atâția ani, nu se înțelegeau să monteze o rampă pentru scaunul ei pe roțile. Așa că stătea cu ușa deschisă la apartament și-i lua pe toți la întrebări. Ei, ce mai ziceți?! Nenorociți zgârciobi...

2004

Geo Moisi
Scriitor

— Ce gâtu' mă-sii caut eu la Litere?

Paul a zis-o cu voce șoptită, să n-audă ai lui din cealaltă cameră, prin ușa subțire care nu oprea niciun zgomot. Dacă s-ar fi dus la Mecanică, ar fi avut o șansă cu tipa aia. Uneori, fetelor le place să mai schimbe subiectul discuțiilor. Să fi fost și el dintr-o familie mai înstărită, ar fi luat în calcul să schimbe facultatea după primul semestru. E mai ușor să-ți recunoști înfrângerea când ai tăi au bani să te susțină. Momentan, e la buget și i-au zis deja că va lua și bursă. Îi vine să rădă. Bursierul de la Litere a cărui singură legătură cu literatura e că știe să citească și că are imaginație pentru povești. Ultima lui speranță e să nu fie singurul impostor de acolo, barem să fie vreunul care nu aude i-ii de la finalul unor cuvinte.

Se ridică de pe scaunul scârțâitor, adus de taică-su de la muncă și se propțește la geamul deschis larg, să mai intre ultimele adieri calde de toamnă timișoreană. La Colț, sub un balcon, băieții sparg semințe și beau bere. Recunoaște fiecare

râs zgomotos și fiecare râgâit. Acum vreun an și jumătate era și el printre ei. Îi e dor de simplitatea aparentă a băieților din cartier. Unul singur are Bacul luat. Pe copiate, evident. S-a dus apoi în armată, conștient că facultatea nu era de el. Băieții din cartier se hrănesc cu tot felul de visuri. Unele îi împing să facă fapte, altele îi împing la combinații. Cu un singur lucru sunt sinceri: școala; nu le place și gata.

O înjurătură foarte inventivă îl face pe Paul să zâmbească. Dacă vreunul dintre băieți l-a observat, cu siguranță că-l ignoră. S-a depărtat de ei ca să

învețe. Știe că li se rupe. Era dintre ei, dar n-a fost niciodată de-ai lor. L-au acceptat oricum. Locuia acolo pe stradă, nu se făcea să-l ignore complet doar pentru că n-avea curaj să facă fapte. Unul dintre ei i-a spus să se facă avocat, să-i scoată de la pâmaie. Uite, își zice Paul în gând, ar fi fost o idee foarte bună!

Băieții dau noroc și gașca se sparge aproape complet. Mai rămân doi sub balcon și-și coboară vocile. Paul nu mai aude ce vorbesc, dar n-are nicio problemă să distingă înjurăturile. Îi lasă cu tainele lor, poate despre vreun ABC numai bun de

spart într-o noapte, și se întoarce în fața laptopului. Mai fixează câteva minute pagina goală de Word, după care deschide sertarul biroului și se uită prin el, în speranța că vreun obiect de-acolo îi va stărni mintea să scrie. N-aprinde lampa, așa că băjbăie cu degetele contururile. Extrage un dreptunghi din plastic casant și îl aduce sub lumina ecranului. Sub geamul transparent e o etichetă pătrată care lucește în câteva culori. Marfă originală. Pe un fond negru e scris cu alb PARAZIȚII, iar dedesubt, pe un fond alb, e scris cu negru PRIMII 10 ANI. Pe un alt font negru e scris 1994 – 2004. Mai e acolo, în stânga jos, și-un mesaj: ATENȚIE! INTERZIS MINORILOR.

Nu-și mai găsește walkmanul, dar toate piesele sunt urcate pe YouTube, așa că dă drumul la *Am comis-o din nou*. Știe pe de rost piesa. Așteaptă finalul ca să cânte: „Sentimentele se-neacă-n lacrimi, nu ne pare rău / Nu l-am învățat noi să înjure pe copilul tău, / N-ai remarcat că pe album scrie mare: / Bă, ai grijă, conține versuri vulgare!”.

Mia

Natalia Munteanu-Iorga

Mia nu ar fi putut să înțeleagă mai bine că este o replicare, o dublură a mamei sale, decât atunci când și-a asumat toată suferința și trauma eșecului în iubire. Cu ceva ani în urmă, și-a adus aminte din nou de mama sa, privind atentă un program care anunța stagiunea de toamnă a operei din Viena. La restaurant, din nou a înțeles privilegiul de care ea se bucură: stătea alături de femei cochete, independente și cu un aer de aristocrație detașată și desprinsă de tot ce poate fi cotidian și dificil, deplorabil sau insuportabil din te miri ce motiv

suburban – Mia le semăna în detalii de care ea însăși nu era conștientă. În piațeta Albertinaplatz 1, la masa restaurantului DO&CO, Mia a înțeles cine e ea și cât de norocoase sunt uneori împrejurările eșecului. Dacă se compară cu femeile simple din satul în care a crescut e alta, dacă se compară cu aceste doamne e o femeie stranie în inteligența și incomoditatea ei. Era liniște în jur, oamenii nu fremătau, nu se priveau îngrijorați sau fără respect, erau senini cât un cer întreg care se ancora deasupra ei cu o blândețe ce părea agățată taman în

poalele lui Dumnezeu. Era septembrie deja, era auriu, călduț, tihnit în tot ce o înconjură. Mia era fericită, cele 14 zile de stat la Viena aveau să devină refugiul ei, mantia imaginară care o va ocroti la reîntoarcere. Încotro? Acest cuvânt de neînțeles nici nu mai conta, se dispase tot ceea ce ar fi putut s-o îngrijoreze teribil pe această tânără fără traseu și fără biografie.

Mia era liberă și singurătătea era unica ei haină lejeră. Mintea îi fremăta plină de oamenii din memorie. Ființele pe care le-a captat atent în memoria ei

și din a cărei țesătură nu pot ieși decât prin majore acte de violență asupra Miei erau toate luminoase și vii. Mia le dăduse haine de blândețe, chipuri sublime și calități pe care le zărim numai la răsăritul vieții, când pe ceilalți îi vedem într-un halou de frumusețe și virtute ireală.

Probabil că mersul acestei lumi are un rost, își spuse Mia încântată de locul în care se află. Apoi se gândi:

*In the end, we all
become stories.*

(roman în lucru)

0 întâlnire memorabilă

Iulia Dragomir

Poetă

În ziua aceea, plecasem cu inima strânsă, de parcă îmi prinsesem într-un batic toate visele și ele stăteau gata să zboare dincolo de calea ferată a privirii. Nici nu mai știu cum am ajuns în București, eu, cea care nu călătorisem până atunci singură în alt oraș, care aveam încă un soi de timiditate care se răsfrângea în ochii mari, în zâmbetul blând și încăpător de pace, cu toate flăcările și cu toate apele curgătoare, fluviale chiar, năbădăioase ale vieții care mă conținea plină de generozitate. Hotărâtă să mă înscriu la Universitate, la română-franceză, rememoram anii de liceu și orele liniștite petrecute alături de colegile mele conștiințioase, lângă care nu construisem multe amintiri care să izbucnească în clinchet zglobiu, ci în pas repetat, fără impuls și fără chemare pe bulevardul castanilor ce își scuturau floarea în treceri de gânduri. Am luat metroul, studiind fugitiv sau atent chipurile oamenilor. Se intersectau în grabă, fiecare urmărindu-și căutările, care mai de care mai absenți, care mai de care mai prinși într-o lume interioară, din care nu răzbăteau decât câteva schițări de stări, câteva alunecări

în lungul și în latul așteptării. Toți păreau a rămâne prinși într-o amănare a fericirii, într-o amănare a pașilor, dincolo de confortul rutinei pe care o savurau ca pe o ceașcă de cafea neagră, fără zahăr, necesară și cu un gust indecis, de treziri conjuncturale. Scrutam cu atenție inscripțiile de pe ziduri, scările rulante, treptele afectate de pași, de timpul umed, cărnos, care mușca poficios din tot ce întâlnea în cale. Urmăream indicațiile pentru a fi sigură că ajung acolo unde doresc. Și acum urmăresc semnele, atât pe acelea care îmi arată dacă mă îndrept spre ținta căutată, cât și pe acelea care mă ghidează pe harta întâlnirilor cu cine și cu ce contează. În fond, orice om contează, chiar dacă unii își întind mai aprig brațele pentru îmbrățișări și cuibăririi de vise. Acum, folosesc waze-ul prin locuri mai puțin cunoscute și conduc, ascultând vocea amorfă care mă anunță ce colț, ce intrare, ce deșteptare se cascadează în intersecția unor alegeri. Și atunci, alesesem o cale, dar calea nu mă alesese pe mine, mă purta doar pe un drum care să îmi înfățișeze grandoarea existenței între cotloane și luminișuri de căutări.

Am străbătut Bucureștiul de la gară până la Universitate, plină de o curiozitate adolescentină, știind că locul îmi poate amprenta parcursul prin ferestrele și ușile care îmi deschideau viziunea, prin oamenii care m-ar fi renăscut, prin experiențele posibile, trăite împreună. Nu îmi amintesc dacă era cald, dacă era răcoare, știu doar că era vară și că îmi purtam speranțele în priviri ca pe niște iriși care își unduiau nălucirea, gata de înfloriri. Universitatea impetuoasă mi-a primit, ca o doamnă în vârstă, elegantă, cumpănită, pașii. Îi urmăream pe ceilalți tineri care se perindau pe culoare, pe scări, împletindu-se parcă, unii cunoscători ai clădirii, alții mai puțin, exact așa, ca mine. Am

ajuns la secretariat, descoperind cu uimire și regret că în anul acela nu se mai făceau cursuri la fără frecvență, așa că trebuia să revin anul următor pentru a mă înscrie. Am ieșit din clădirea impresionantă plecând agale, pășind monoton pe trotuarul de lângă șoseaua largă ca viitorul care părea că își cascadează gura să mă prindă în hăul unei necunoscute călătorii. Oamenii păreau fantome care se fulguiau pe lângă trupul meu subțire, unduitor. Părul blond îmi flutura pe lângă ureche zumzetul străzii, o stradă diferită de cele ale copilăriei, de cele cunoscute, străbătute și răstrăbătute cu diminețile și zilele întregi, prinos de dăruire pentru întâmpinări mai mult sau mai puțin știute.

Andra Rotaru, în dialog: Cosmin Leucuța

Trăirile copiilor sunt tumultuoase, chiar dacă de multe ori nu știu foarte bine sensul cuvintelor mari pe care le rostesc. Astfel de trăiri intense trăiesc și unele personaje din volumul Privește ultima dată lumea asta plină de minciuni. Ți-e mai ușor, de exemplu, să „cuprinzi” psihologia unor personaje-copil decât pe a adulților?

E foarte greu să surprinzi corect psihologia oricărui personaj, fie el copil sau adult, fără să-i faci să sune sau să se poarte 100% ca tine. Dar îmi place să mă provoc dacă am ocazia. Nemaifiind copil de foarte multă vreme, ai tendința să te deconectezi și să uiți cum vorbeai, cum te purtai și cum gândeai în perioada aceea, iar adevărata muncă e să găsești combinația perfectă de elemente care reface acel vibe specific. N-aș zice că e neapărat greu sau ușor, cred că ține mai mult de un simț al observației. Te uiți în jur, vezi cum se poartă lumea și încerci să încorporezi acel comportament în poveste.

În prozele tale se reflectă micile drame ale generațiilor de tineri și adulți, unele dintre ele

fiind legate de opțiunile limitate care sunt conștientizate odată cu trecerea timpului – aducerea pe lume a unui copil, întreruperea sau începerea unei relații. Tot mai multe personaje par pierdute în amalgamul acesta al vieții pragmatice...

Presupun că asta e chestiunea la care te-ai referit mai sus prin acel „să-ți explici ție însuși prin intermediul lor lucruri nespuse în viața de zi cu zi”. Nu știu cum s-au descurcat generațiile

anterioare cu problemele astea, pentru că acum 20 de ani nu existau platforme de social media unde toată lumea să-și verse amarul și frustrările sau să-și expună ofurile și gândurile, de la cele mai banale la cele mai intime. Trăim vremuri noi și interesante. Cel mai probabil, generațiile anterioare au ținut ascunse aspectele astea, se vorbeau doar în cuplu sau cu prietenii foarte apropiați. Lumea era (sau cel puțin mie îmi părea, din ce-mi aduc aminte) mult mai tăcută pe atunci, de aceea pare că noi descoperim chestiunile astea acum. Părinții și bunicii noștri nu țin minte să se fi plâns atît de greutățile vieții de părinte, deși îmi închipui că nu le-a fost nici lor ușor. Noi avem un spațiu în care să facem asta, și o facem, uneori mai cu răs, alteori mai cu plâns. Adesea, simt că există lucruri nespuse, că există în continuare o fațadă în spatele fațadei pe care o demolăm atunci când recunoaștem că lucrurile sunt departe de a fi perfecte. Conversațiile cu Petronela, personajul recurent din toate volumele mele de proză scurtă, îmi permit

să explorez zonele astea tabu fără prea mari probleme. Petronela e dezinhibată și nu-i e frică să pună întrebările potrivite, nu-i e teamă de răspunsuri neplăcute. Când sunt întrebate cum merg lucrurile, personajele din volumul acesta răspund: „Cât de cât OK.”

Abordezi și teme spinoase, de exemplu: „bărbații încă mai vor să se căsătorească cu

femei care pot face copii”. Sau, ca să citez iar: „Ce dracu’ vrei să scrie pe piatra ta de mormânt? Că ai fost de trei ori în Tenerife și-ai condus un X6?”. Senzația că viața se desfășoară în gol apare în diferite ipostaze și fiecare personaj o resimte în felul său. Pentru unii cititori, aceste proze pot fi (și) un semnal de alarmă pe care îl trage altcineva în locul lor?

Cred că asta depinde de cititor. Nu-mi permit să fac morală nimănui, chiar dacă uneori formulările dau de înțeles că se predă o lecție. Probabil mulți cititori ai acestei cărți or să se simtă împunși în coaste de multe dintre discuțiile din carte, dar în ceea ce privește semnalul de alarmă... aia cred că depinde de alți factori, și probabil foarte mult de cât de sinceri vor/pot fi oamenii cu ei.

Poem

Ioana Miron

O persoană oarecare îți poate spune: „să nu iei NICIUN lucru în serios”.

Ce s-a întâmplat acum se întâmplă tuturor. Toți plecăm.

Eu nu răspund politicos.

O altă persoană îți poate spune: „Îmi place numele tău”.

Eu îi răspund politicos:

„Mulțumesc, l-am primit de ziva mea. Între timp a început să mi se potrivească. Nu toți au acest noroc.”

Ieșirea din vârtej

Péter Demény

Scriitor, traducător

Iubind-o pe Mikuna, mi-am zărit conturul iubirii.

Cât de mult m-am zbatut pentru această frază, în ambele sensuri ale cuvântului, sau mai degrabă în ambele istorii ale ei: atât eu personal, chinându-mă ca un cașalot care vrea să îtașnească din apă și nu reușește, cât și eu, scriitorul, care vrea să se povestească și nu reușește nici el. Întocmai cum zice Yourcenar, prin fraza aceasta, aidoma pictorului care, așezat în fața orizontului, își deplasează mereu șevaletul la dreapta, apoi la stânga, am găsit, în fine, perspectiva cărții.

Mai corect ar fi însă să spun: îmi găsesc conturul iubirii. Deoarece asta se întâmplă, și se întâmplă cât se poate de în prezent. Din fericire, nu pot să vorbesc la trecut despre iubirea noastră, cu toate că poate ar fi de preferat fie și pentru faptul că atunci aș putea spune liniștit: m-am maturizat. Dar nici acest enunț simplu nu pot să-l scriu, pentru că n-ar fi adevărul adevărat, iar eu mi-am propus să spun doar ceea ce este adevărat, tot așa cum mi-am propus asta în *Vârtej*. Yourcenar zice și că în unele momente i s-a întâmplat să simtă că Hadrian mințea. Trebuia atunci să-l lase să mintă, ca noi toți. N-aș vrea

să mă asemăn cu niciunul dintre ei, sau dacă o fac, n-o fac din aroganță: vreau să spun doar că dacă mint, nu sunt conștient de asta, mint pentru că asta mi-e adevărul acum. Primul meu roman a fost sincer în privința copilăriei, a primei mele căsnicii și a primei mele legături mistuitoare; acesta va fi sincer în privința a ceea ce s-a întâmplat de atunci încolo. Dar evident că nu e un proces verbal sau o dare de seamă: este un roman în care frazarea e totul, așa cum sinceritatea e totul. Nu vreau să spun că numai scriitorii sau artiștii înțeleg asta; dar cu siguranță că înțeleg numai cei care au încercat măcar să fie onești cu ei înșiși.

Vârtejul l-am scris în limba maghiară, așa cum această carte a început să se scrie în mine în limba română. La facultate, un profesor ne-a explicat că titlul original al piesei ionesciene este *Le roi se meurt*, ceea ce nu înseamnă „regele moare”, ci „regele se moare”: în această diateză reflexivă se scrie și romanul meu. Cu toate că nu mi-e tocmai ușor să scriu în română, știu că asta e lucrul cel mai onest în această privință.

Și mai e onest să spun adevărul, tot adevărul și numai adevărul. Din cauza grozăviilor pe care

le-am trăit în copilărie și de care am dat seamă în *Vârtej*, nu puteam să mă încred în părinți, iar din cauza asta nu m-am putut încrede nici în Dumnezeu, mai mult, m-au obosit toate tradițiile și datinile, ba chiar mi s-a făcut lehamite de ele, pentru că nu credeam că există vreun adevăr în a continua ceea ce au început părinții. Niciodată nu m-am simțit bine într-o biserică, și dacă mă duceam la slujbă, făceam observații de intelectual: „a fost o predică bună”, „vorbește bine preotul ăsta”. Biserica nu e locul unde să pot crede în ceva sau în cineva supranatural, cu atât mai puțin locul unde mă duc să găsesc confortul sufletesc sau spiritual al faptului că sunt printre oameni care cred ceea ce cred eu. Nu m-am simțit niciodată bine în mijlocul unei mulțimi, de aceea nu m-am dus niciodată

la vreun meci, la vreun concert rock sau la vreun festival unde fojgăiește lumea. Am fost și într-o bună măsură am rămas un mizantrop.

Așadar, singurul loc unde mă pot confesa și mă pot refuza este literatura. Scriul m-a salvat probabil de multe, și pe alții i-a salvat de impulsivitatea mea colerică, din care totuși a rămas destulă și pentru familia mea sau pentru colegii și prietenii mei. Probabil că asta e cauza pentru care scriu prea mult așa cum e și cauza pentru care scriu prea sincer, venindu-mi greu să pun niște limite între lucrurile pe care ar trebui să le spun, respectiv cele care ar trebui să rămână ascunse, așa cum îmi e greu și să trasez o linie după care încep discreția. Dacă tac, tac despre tot, dacă vorbesc, vorbesc despre tot, nu pot fărâmița sau nuanța.

Eseu despre formele poeziei

Alexandra Ruscanu

Profesoară, doctorandă (UAIC)

Silviu Gongonea, *Formele de bază*, Editura Aius, Craiova, 2024

Prin volumul *Formele de bază* (Editura Aius, Craiova, 2024), Silviu Gongonea arată cum poezia se poate plasa la confluența dintre structura experimentală și sensibilitatea lirică, demersul său sondându-se cu un proiect editorial omogen și o poetică frapantă. Volumul său poetic reliefează abilitățile poetului de a naviga între inovația formală și explorarea profundă a emoțiilor, demonstrând o sinteză între tehnicile avansate de construcție poetică și o introspecție autentică. Silviu Gongonea jonglează cu diverse forme poetice și structuri inovatoare, explorând teme precum schimbarea, memoria, percepția, identitatea.

Poemul *Ne-am mutat* cu care debutează volumul *Formele de*

bază deschide universul liric al poetului și întâmpină cititorul cu o poezie actuală și simpatetică. Poezie modernă *sans doute*, eclatată și opusă normelor tradiționale de prozodie, fiind caracterizată prin abateri de la structura metrică canonică, cât și normelor de scriere (nume proprii scrise cu literă mică, fraze lipsite de semne de punctuație ș.a.m.d.), aceasta devoalează un spațiu liric în care Silviu Gongonea jonglează abil cu teme și motive. Volumul său poetic începe chiar așa: „Ne-am mutat, cărțile nu le-am urcat toate pe rafturi/ era februarie 2020/ nu cred că în definitiv/ să te situezi exact la mijloc/ când pleci dintr-un loc rămâne o schiță perfectă/ contururile se subțiază devin periculoase/ Elenei i-am zis să separe literatura de viață/ mă impresionează fisurile ca o rețea clară în zidul alb/ detaliul

hiperrealist” (p. 5). Timpul aici este fluid, asociat unui moment de tranziție (mutarea cărților, spațiul nefamiliar), un gest incomplet, „cărțile nu le-am urcat toate pe rafturi”, ce trimite la o stare de indecizie sau de tranziție. Remarcăm cum lipsa unui centru fix („nu cred că în definitiv/ să te situezi exact la mijloc”) evocă o dislocare existențială. Ideea că atunci când „pleci dintr-un loc rămâne o schiță perfectă” indică rolul memoriei în percepția spațiului și a experiențelor. Această „schiță” nu este o reprezentare fidelă, ci una idealizată. Contururile care „se subțiază devin periculoase” și reliefează fragilitatea amintirilor și limitele percepției noastre asupra trecutului. Recomandarea făcută Elenei – „să separe literatura de viață” – deschide un câmp de reflecție asupra relației dintre text și realitate. Aceasta face trimitere

la discuțiile teoretice despre *mimesis* (imitația realității în artă), cât și la dezbaterile postmoderne despre imposibilitatea separării complete dintre experiența personală și cea literară. Literatura și viața sunt aici văzute ca două domenii interconectate, iar separarea lor poate fi problematică din perspectiva autenticității. În mijlocul unui spațiu steril și plat (zidul alb), fisurile – defectele, imperfecțiunile – capătă o importanță centrală.

Astfel se prezintă poetica lui Silviu Gongonea de-a lungul întregului volum liric.

ieuD

Bogdan Mihai Bati

În valea ce se întindea până la culmea vecină trona pădure albă, rece, iar în mijlocul ei, un lac înghețat. Dorind să-mi potolesc setea, m-am urnit din loc, lăsând picioarele să mă poarte dinspre grohotiș, prin mocirlă, înspre apă. Ajuns în zăpadă, m-am aplecat, am luat cât a încăput în pumn și am îndesat-o în gură. Apoi, valsând printre copaci, am pornit să caut lacul văzut de pe culme.

Profitând de lumina soarelui reflectată de albul din jur, am avut ocazia să mă inspectez. Încălțăminte nu se preta să țină frigul zăpezii departe de piele, iar deasupra lor, pantalonii noroioși completau ținuta, terminându-se în talie. De acolo începea pielea. Excitată de frig, a ridicat toate firele de păr de pe mine, dându-mi aspect de găină încălțată. Pe mâini, între încheietură și cot, aveam legate cârpe, probabil să mă protejeze de ceva.

Ajuns la lac, bocnă de frig, am îngenunchat pe mal și am

curățat gheața de zăpadă. Chip hâtru s-a ivit în fața ochilor mei. Păr lung, încâlcit. Unele șuvițe mi-ajungeau până la umeri, iar altele până în talie.

Nu înțelegeam. Când aveam loc aceste transformări? Înainte să-mi părăsesc lumea, eram chel, gras și bătrân. Acum aduceam cu un viking-samurai în floarea vârstei, dezbrăcat într-un ținut acoperit de zăpadă, dar cumva insensibil, chiar dacă pielea mea zicea altă poveste. Poate așa se construiește contextul în jurul căruia mi se vor îndeplini coșmarurile. Mi-am privit din nou reflexia chipului în gheață. Am încercat să zâmbesc, dar am obținut o grimasă. Hidoșenie tatuată pe obraji, frunte și pe nas, arătam de parcă eu eram coșmarul meu. Privind retrospectiv, deciziile luate de-a lungul timpului m-au adus aici, așa că e cinstit să mă consider protagonist în coșmarul vieții mele.

Cu această nouă înțelegere a lucrurilor, m-am ridicat și am început să cotrobăi după orice vietate, oricât de hădă sau de înfometată. Nu-mi mai păsa de nimic. Mi-am scuturat zăpada unui copac în cap. — Mama.

Un ținut lung, invocare a celei care mi-a dat viață, a primei persoane cunoscută în lumea trecută. Am insistat pe ultima vocală până am rămas fără aer, moment în care, în acest nou tărâm dominat de alb-negru-gri, pieptul meu s-a albăstrit.

Am fugit. N-aveam țință, dar știam că nu doream să fiu aici. Nici aici și nici aici, așa că am alergat până am rămas fără aer. Din ceruri curgeau tunete, parcă spunându-mi că n-am ce căuta acolo, așa că am continuat să alerg, până am rămas fără vlagă. Cumva, citind nemulțumirea prezenței mele pe acel tărâm în tot ceea ce mă înconjură, am reușit să aud reproșurile care m-au urmărit

toată viața în toate nuanțele de gri. Am continuat alergarea însoțit de voci care-mi răcăiau pielea până la sânge, puțin câte puțin. Am alergat, ignorând lipsa de aer și nevoia de odihnă, până am rămas fără gânduri.

Din interior, ciocane-mi loveau craniul, căutând o crăpătură cât de mică prin care să respire, să lase gândurile libere. Ritmic. Bum. Sacadat. Bum. Și apoi, repede, opt lovituri, ca omagiu adus unui creier dezgolit. M-am prăbușit, umplându-mă de noroi. Sinergie. Eram acum mănjit și pe dinafară.

Inspiram adânc, căutând să țin în mine aer otrăvit, dorindu-mi următoarea gură de aer când încă n-o eliminaseam pe prima, ca într-un duet dezacordat. Ar trebui să fie ușor. Înăuntrul. Afară. Ritmic. Și de la capăt. Dar plămânii cereau aer proaspăt, să-l otrăvească, în timp ce încă erau plini de otrava inspirației trecute.

Ferestre

Ana Maria Butuza

Urc în primul tren spre casă. Un personal aproape gol și murdar. Mă așez într-un vagon liber, dorind să rămân singur cu gândurile mele. Să încerc să le ordonez, să fac curat în minte și suflet, dar ce șanse am să fac asta acum, când timp de douăzeci de ani nu am reușit? Trenul se zgâlțâie puternic, ruginit din toate încheieturile. Începe să mă legene ușor înspre un acasă străin și greu de singurătate. Are să dureze, am timp, dar secunde cad greu, tot mai greu, ca o piatră de moară. De-abia reușesc să împing una până cade cealaltă, încercând să-mi zdrobească încrâncenarea de-a rămâne treaz și de-a gândi, care devine din ce în ce mai slabă. Îmi vin în minte întrebări fără răspunsuri, pe care le-am închis de-a lungul anilor în mine, poate pentru că nu vreau să știu adevărul. Dacă este prea dureros și nu îl pot accepta? Sunt în stare eu să pun capăt acestei suferințe? Și dacă da, care să fi fost vina mea? Că te-am iubit prea mult? Că nu am fost în stare să renunț la tine? Ce vină e aceea, că iubești? Doar tu mi-ai dat destule motive să înțeleg că merită să investesc totul: suflet, speranțe, tot. Mi-ai răspuns la fel. Am simțit. Nu poți simți că ești iubit, când nu ești! Toate mi se învărt neconținut în minte, într-un talmeș-balmeș de neordonat, de atâția ani în care nu îmi găsesc liniștea.

Trenul încetinește. Urmează prima stație și un impuls de

necontrolat mă împinge spre ușă. Mă opresc o clipă, mă întorc nesigur de ce vreau, stau până oprește trenul cu același scârțâit prelung. Ies pe ușă, cobor scările și nu mă opresc decât pe peron, lângă un impiegat. Îl întreb dintr-o suflare când e primul tren spre Cluj. Se uită la mine nedumerit, se uită la ceas, oftează și-mi zice:

— Peste două ore.

Nu pot să aștept atât, simt o chemare care mă arde pe interior. Fug spre ieșirea din gară, cobor în grabă scările și în stradă fac autostopul. Nu e greu să găsesc o mașină, toate merg într-acolo. În jumătate de oră, ajung în centrul orașului. Îi plătesc omului și cobor în dreptul Catedralei.

Habar nu am ce să fac, unde să merg, ce vreau. Să te cau? Doamne, unde te-aș putea găsi? Acum, după atâția ani? Nici nu mai știu cum arăți. Poate ai familie. Dacă

nu vrei să știi de mine? Ce fac eu, de fapt? Dar poate nici nu mai ești aici. Mă așez pe bordura gardului cu capul în pumni, ca un nebun care nu-și găsește liniștea. Însă cumva trebuie să se sfârșească durerea asta, ca să pot să îmi trăiesc liniștit ce mi-a mai rămas din viață.

Traversez și intru într-un bar. Comand o cafea, aprind o țigară și privesc strada. Oamenii mișună, mai mulți și mai grăbiți ca azi dimineață. După două guri de cafea și câteva fumuri, simt că încep să mă liniștesc. Plătesc și ies din nou în stradă.

De-abia acum îmi dau seama unde vreau să merg. Mi-am amintit de atelierul bunicului tău, unul mic și întunecos, în care doi aurari făureau bijuterii. Îți plăcea să stai cu ei, asta îți doreai. Nu este departe și grăbesc pasul. Intrarea în curtea atelierului este aproape neschimbată, însă gangul e plin de flori. Ușile atelierului nu mai sunt

aceleași, sunt din lemn masiv, cu sticlă brună. Deschid încet ușa, aproape fără suflare. Un clopoțel mă anunță dincolo de paravanul din prima cameră și imediat apare un tânăr. Înalt, cu ochii mari și zâmbet cunoscut. Îl privesc câteva secunde, fără să pot spune nimic. Inima. Mi-o apăs cu mâna să nu iasă din piept. De după paravan ieși tu, aproape neschimbată. Aproape ireal. Trebuie să mă așez și văd scaunul de lângă măsuta din colț, iar tânărul îmi aduce un pahar cu apă. Te așezi tăcută lângă mine, tristă, ca în ziua aceea în care nu ai spus nimic, doar plângeai. Nu pot să nu te întreb:

— De ce nu mi-ai spus?

— Nu am vrut să renunț la visul tău. Un copil te-ar fi oprit lângă mine, iar tu nu îți doreai asta.

— De unde știi ce îmi doream, ce mi-aș fi dorit? De unde știi?

— Așa am simțit.

Cuvintele se sparg de pereți, de mine, de tine, iar tânărul ne privește nedumerit cu aceiași ochi mari. „E fiul meu!”, urlu pe dinăuntru. Mă ridic și, împotriva voinței lui, îl topesc într-o îmbrățișare dureros de dragă. Apoi, pe tine. Tu, care m-ai așteptat cu speranță în toți acești ani, care îmi crești singurul fiu, atât de frumos, de perfect, de ca noi atunci, în acei ani. Stăm așa toți trei îmbrățișați, tăcuți și înlacrimați de uimire, fericire, durere și muți de întrebări care vor să primească răspunsuri.

Ultima ploaie pe Pământ

Roxana Ruscior

Scritoare

În ziua aceea, a plovat pentru ultima dată pe Pământ. Cele din urmă picături de apă au căzut pe insula Niue pe 17 iulie 2187. Acela a fost T0, momentul de la care oamenii au început să calculeze altfel timpul – timpul noului Pământ.

Însămânțarea norilor era o metodă prea costisitoare și prea greu de aplicat la nivel global, așa că, de atunci, ploaia a început să cadă numai la comandă și doar la adăpostul uriașelor cupole care protejau orașele bogate. În afara lor, viața se țâra cum putea, printre dunele deșertului, prin crăpăturile pământului veșnic însetat, în adâncul care mai păstra rezerve de apă.

Uneori, nori negri se adunau deasupra zonelor pârjolite și aruncau spre solul mistuit de secetă tentacule ispititoare, iar fulgerele brăzdau cerul, dar niciun strop de apă nu mai ajungea pe pământ. Virga, furtuna uscată, era un spectacol tulburător pentru oamenii care se încumetau să iasă din când în când într-o aventură periculoasă, în afara domurilor care îi protejau și care le ofereau tot ce aveau nevoie.

În orașe, Protectorii asigurau totul pentru locuitorii lor. Apă suficientă și aer curat. Control. Temperatură și umiditate moderate. Control. Hrană și servicii medicale de calitate. Control.

Un loc de muncă bine plătit. Control. Acces liber la toate produsele și serviciile. Control. Trecuseră o sută de ani de la T0 și totul era sub control.

Nicu lui Haplea

Alexandru Drăgănoaia

Poet, prozator, muzicant

Nicu lui Haplea a fost printre ultimii lăutari adevărați pe care i-am cunoscut eu. Îl știu din vremurile lui bune, era vedetă locală. Lovea cu arcușul spatele viorii: „la atențiune!”, și lumea îi asculta cu gura căscată baladele și cântecele.

După ani și ani l-am regăsit bătrân, neputincios, dar tot hâtru.

— Domnule, ce mai faci?

— Uite tată, cu bătrânețile.

— Bre, am o afacere cu mata, te plătesc bine.

Se înviorază dintr-o dată.

Mă ia de braț și ne îndreptăm spre casa lui aflată la câțiva pași. Intrăm în curte, apoi în casă.

— Nea Nicule, am aici un aparat care înregistrează pe casetă..., îmi dai să învăț și eu din cântecele lu' matala alea frumoase, baladele și poveștile pe care le spuneai cândva la nunți, ți le plătesc la bucată.

Ne așezăm pe câte un scăunel, își ia vioara și începe. Balada Șarpelui, Balada lui Oleac și câte altele. Deodată se oprește din cântat și începe să povestească.

— Ehei, ce vremuri erau altădată! Și eu eram tânăr. Umblam prin lume cu cântatul că mă chemau, și întâlneam oameni și oameni, și mai buni și mai răi. Pentru o nuntă, au venit și m-au luat de acasă cu o căruță. O jumă' de zi au mers caii când la trap, când la galop până am ajuns în satul cu pricina, un sat băgat așa, în sus, pe o viroagă. Aveam inima cât un purice. „Doamne, mai scap cu viață din mâna ăstora?” Așa pățeam uneori, dar trebuia să aduc bani acasă că aveam pe mama bolnavă la pat. Tata murise demult. Și cum spuneam..., am ajuns, am scos vioara și am început să-mi fac meseria. Masa mare au pus-o la căminul cultural. Lume puhoi,

veselie, se bea, se mânca, se juca în draci. Orele treceau și, tocmai mă gândeam: „Hai, c-o petrecui și p-asta”. Deodată, parcă s-au deschis ferestrele și a pătruns vijelia de pe lume, uraganul ce mai... S-au luat la bătaie ca orbii, că nu știai cine cu cine. Își cărau pumni și scaune în cap. Ca să mă feresc de farfurii, de sticle zburătoare, m-am băgat sub țambal. Măi frate, s-au suit pe mese, au dărâmat tot, totul a fost călcat în picioare – praf și pulbere. S-au bătut până au obosit, apoi au

început să apară răniții. Nașu' mare mai avea pe el doar jumătate de haină, mireasa plângea cu pieptul learcă de sânge. Sala a început să se golească, nu s-a mai luat dar, nu s-a mai luat nimic. În urmă – ca după război.

Și a venit miliția.

La declarații ne-au luat și pe noi, lăutarii.

— Nea Nicule, pe scurt, până la urmă s-a aflat cauza războiului?

Bătrânul își potrivește vioara sub bărbie:

— Auuu, mama meaaa,

A rămas în coadă de pește,

Lumeee...

Totuși, pe la colțuri se povestește...

Când înăuntru era tot congresu',

Cineva ar fi văzut mireasa Afară, în noapte,

Cum proba, unuia, fesul'.

Ooof și aoleuuu...

Meddah-ul

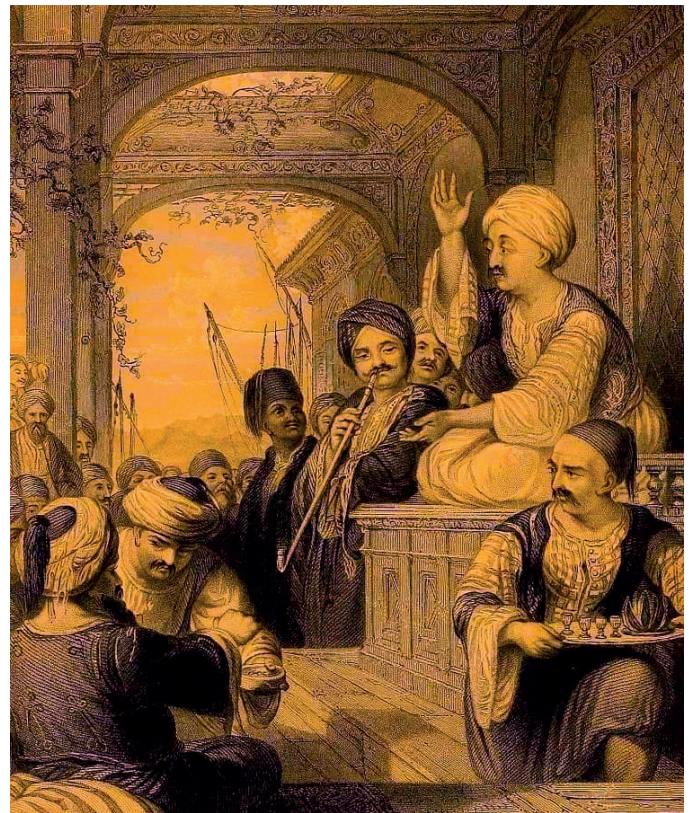
Alexandru Axinte-Tofan

Meddah-ul rostea cuvintele cu atâta râvnă, încât era clar pentru orice ascultător atent că în spatele lor nu se afla imaginația, ci memoria.

— În cele din urmă, a reușit să îi smulgă dintre lacrimi ceva ce aducea a promisiune, făgăduindu-i să se întâlnească cu el peste doi ani la poarta dinspre apus a orașului. Pentru a-și întări legământul, i-a lăsat iubitei în dar un șirag de mărgel pe care îi primise de la maică-sa. A doua zi, a luat drumul către miază-noapte, lăsând în urma sa manuscrisele neterminate și povestea de iubire.

A urmat o pauză scurtă. Câțiva mușterii de la o masă alăturată păreau a fi ieșit de sub vraja meddah-ului, umbilând la

cărbunii de pe narghilea în loc să îl asculte pe Eğlence vorbind de cei doi tineri îndrăgostiți. Pesemne că povestitorul a simțit schimbarea și, cel mai probabil din orgoliu profesional, a început să strecoare detalii care mai de care mai fantastice odată cu reluarea firului întâmplărilor. A istorisit cum tânărul meddah a fost răpit de tâlhari la scurt timp după ce a părăsit orașul, fiind salvat de către hogeia Nasreddin, care l-a luat sub aripa sa. Împreună, au călătorit până în deșertul Arabiei – acolo au descoperit Orașul Coloanelor, zis și Iram, unde au fost oaspeții uriașilor care sălășluiau printre dunele de nisip și templele de alamă încă de pe vremea lui Solomon. Pe lângă merinde și

băuturi cu arome uitate de rasa omenească, giganții au împărțit cu ei și poveștile lor, transmise numai prin viu grai. Spre deosebire de hărțile astrelor ori de rețetele pentru leacuri sau mâncăruri, care erau conștiincios așezate pe hârtie și depozitate în biblioteci vaste, legendele lor erau legate de munți și râuri, de apusuri ori de imaginația povestitorului. Cei din Iram au renunțat la faptele vitejești, preferând în schimb să le trăiască în imaginație, ajutați de memoria lor, care o depășea cu mult până și pe cea a lui Nasreddin. Prin amintiri, ei

puteau reda cu ușurință mii și mii de sure sau distihuri, așa cum au fost recitate încă de la facerea lumii. Și deși era bucuros că avea oportunitatea de a trăi încontinuu în timpul vârstei de aur, în inima meddah-ului a început, ușor-ușor, să își desfășoare aripile același înger al nemulțumirii.

După ce au petrecut câțiva ani printre giganți (căci acolo timpul curge diferit), meddah-ul și hoguea au ieșit la Marea Roșie, unde au imbarcat un vas care să îi ducă către ținutul grecilor. După câteva zile, au fost înghițiți cu totul de

către *dandan*, cel mai mare pește făcut de Creator. Au mai petrecut câteva săptămâni în stomacul monstrului, unde l-au întâlnit pe Tahbib al-Bahr, medicul celor șapte mări, a cărui fată (în forma sa de sirenă) a încercat să-l seducă pe meddah și să-l abată de la dragostea pentru iubita care îl aștepta acasă. După ce au reușit să scape grație unui plan viclean tocmnit de Nasreddin, tânărul meddah, chinuit de dor și convins acum că dragostea pentru tătăroaica sa era mai mare decât dorința de a trăi, asemenea giganților, într-un tărâm imaginar, s-a

hotărât să se întoarcă acasă. De hoga s-a despărțit în Sarai, cu promisiunea de a se revedea în această viață. În drumul lung spre ținutul părintesc, s-a întâlnit cu tâlhari, derviși rătăcitori care practicau rituri ce nu pot fi relatate în public și chiar și cu acele jumătăți de oameni numiți *nasnas* (despre care l-am auzit povestind pe larg cu altă ocazie, probabil în Samarkand). În cele din urmă, a reușit să ajungă în mahalava de unde a obținut darul care i-a oferit cele mai multe foloase în timpul călătoriilor sale, anume promisiunea iubitei.

Sus e numele meu Ila

Andreea Ionescu Berechet

Într-o zi, am tăiat din hârtia de desen bucăți mici, pătrate, cât să încapă în palmă. Am desenat pe ele portrete rapide, ale noastre așa cum eram, o sprânceană ridicată, Agatha, un cap în mișcare cu șuvița pe ochi, Lica zâmbind, unele erau chiar reușite. Apoi, la ideea Agathe, am scris pe dos, în loc de nume „Singură pe lume”. Atât, pentru că citisem toate pe furis cartea lui Hector Malot.

La prima ieșire pe care am avut-o încolonate, pentru o defilare în fața Palatului Regal, ca la un semn, aproape de bulevardul cel mare, pe o stradă cu pușini trecători, am dat toate drumul la hârtii. Am lăsat desenele să plutească în urma noastră ca niște mici manifeste. Eu, care mergeam mai în urmă, le-am văzut bine, cum pluteau luate de vânt pe lângă clădirile elegante. Am încercat, pentru câteva momente, să îmi urmăresc peticul de foaie, să văd pe unde ajunge. S-a ridicat la nivelul unei ferestre frumoase, cu încadrături clasice din piatră albă, și mi s-a părut că a rămas pe pervaz. Cineva va deschide în seara asta fereastra, să respire aerul rece de toamnă și îmi va găsi chipul. Voi fi pentru câteva secunde o enigmă, sau poate doar o scurtă mirare.

Mundi a strigat după mine, dar nu am încetinit, m-am făcut că nu îl aud. Mergeam repede, ca și cum aș fi știut încotro să o iau, și am încetinit doar puțin ritmul. L-am auzit în urmă pașii, am ghicit că el ar trebui să fie, dar nu m-am întors. Abia în dreptul unui felinar, m-am oprit brusc.

— Dar de ce strigi pe stradă după mine de parcă aș fi băiatul cu ziaarele, sau și mai rău, un pungaș care fuge?

— Mm, nu am știut cum să te opresc. Scuze dacă a sunat prost.

Aproape se vede Calea Victoriei, îmi sprijin coșul meu frumos de gard, chiar mă așez și eu pe postamentul de piatră albă, cu fața spre strada mare. Mă întorc la el și îi fac semn de „lasă, nu contează”.

— Am mai trecut pe aici, demult, când eram încă la cămin și eram în căld cu toate fetele. E gardul Palatului Știrbei.

— Bulevardul-vitrină, asta e. Arată fără să ascundă toate viciile orașului. Eu trec zilnic, îl știu ca pe buzunarul meu. Care, iată, e gol!

Pufnesc în râs, îmi inspiră încredere, așa cu mimica lui accentuată și cu textele-manifest, pare deschis, ușor de citit.

— Mă gândeam să te invit, nu la masă, după cum vezi, nu pot, dar să stai la noi în redacție, avem o cameră. De când ai întrebat de cămin m-am gândit. Nu am vrut să o spun acolo, nu știu cum ar fi sunat.

— Și unde e camera aia?

— Dincolo de vitrină, de bulevard, unde se ascunde și mârâie sărăcia, sau, în fine, nu mă plâng. Nu e departe, ajungem în câțiva pași.

Nu a fost, într-adevăr, deloc departe. Am traversat Calea Victoriei, cu oameni eleganți așezați ciorchine la mese, cu trăsuri și automobile, cu felinare mari aprinse și vitrine luminoase, apoi am luat-o pe străduțe liniștite, cu porți din fier lucind negru, un cimitir viu cu ferestre luminate și perdele de dantelă. Nu mai văzusem niciodată orașul noaptea, mi se părea că sunt și eu una dintre cele 12 fete ale împăratului.

(fragment din roman în lucru)

Unde merg elefanții

Convorbiri la premieră

Gabriela Virginia Șarga și Cătălin Rotaru (regizorii filmului):
M-aș bucura ca spectatorii să vadă cât e de frumos Bucureștiul surprins de directorul de imagine Adi Pădurețu.

Ciprian Handru

Despre ce este filmul? Cum a apărut ideea?

Gabi: *Unde merg elefanții* este o comedie-puzzle pe care spectatorii sunt invitați să o pună cap la cap. Este un film despre prietenie și iubire, care poate prinde multe forme.

Am pornit de la multe discuții pe care le-am avut și le mai avem despre liberul-arbitru. Cătălin crede sută la sută în liberul-arbitru. Eu nu prea. Așa ca am pus personajele în imposibilitatea de a alege.

Cătălin: Le-am stabilit un traseu, le-am dat drumul în lume și ele nu sunt de acord cu asta. Dar dacă o să ne analizăm viața, o să vedem că și viața noastră e un traseu stabilit în anumite situații. De cine? De un scriitor? De un regizor? De un Domn? De toți? Îi lăsăm pe spectatori să hotărască. Dar și spectatorii pot fi Marcel, Magda sau Leni.

Ce-a fost cel mai greu de filmat?

Cătălin: A fost greu pentru producție, dar noi nu am simțit. A avut grijă de asta Gabi Suciu, care este producătorul filmului. Am filmat pe străzile Bucureștiului și asta presupune un efort enorm. Toate departamentele au fost foarte bine pregătite și acolo unde nu a mers cum am fi vrut, ne-am adaptat pe loc. Cred ca asta a făcut ca filmarea să fie mai interesantă și ajută filmul, care surprinde Bucureștiul plin de viață. Și traducerea a fost grea.

Gabi: La filmare nu îmi aduc aminte să fi avut momente grele. La actorie am fost foarte atenți, am vrut echilibru. Se știe ca atunci când apare un copil în cadru, o să fure toată atenția. Iar noi le spuseseam actorilor că o să facem în așa fel încât să fie egali. Mergeam seara la montaj să vedem secvențele și a doua zi schimbăm actoria la secvențele pe care urma să le filmăm. Am vrut să fie un film despre Marcel, Magda și Leni. Nu am vrut să fie un

film despre Leni, iar ceilalți să facă figurație pe lângă ea. Și cu o actriță ca miss Carina, e greu. Am spus actriță pentru că nu este un copil care s-a jucat pe ea. Este o actriță care a făcut un rol de compoziție, ea fiind total diferită de Leni. Partea bună e că toți actorii au înțeles cum stă treaba și au fost foarte deschiși la toate propunerile noastre, au avut încredere în noi, chiar dacă uneori părea că le cerem lucruri absurde. Și cred că ne-a ieșit. Sunt foarte mândră de cast-ul pe care l-am făcut cu ajutorul Domicăi Cărciumaru.

Cătălin: greu a fost și pentru Adi Pădurețu, care a stat toată filmarea cu camera pe el.

Ce zi de la filmări e bună de pus în album?

Gabi: Toate. A fost totul foarte concentrat, pentru ca am avut puține zile de filmare și ziua era scurtă. Eram tot timpul agitați, dar în același timp, râdeam pentru că eram fericiți. E foarte interesant să pui camera în mijlocul străzii și să începi să filmezi mizanscena pe care ai repetat-o cu actorii și camera. Doar că pe stradă interveneau tot felul de lucruri. Oameni care se uitau în cameră, oameni care se opreau, mașini care erau în mijlocul drumului, oameni care veneau să vadă cum e la video assist, copii care se jucau pe lângă noi, oameni pe care Laurențiu Tomoroga – first-ul filmului – îi întreba dacă vor să joace la noi în film, ei au acceptat și au primit și replici. Asta schimbă dinamica filmării, nu aveam nimic sub control, toată lumea trebuia să se adapteze. Refăceam mizanscena, schimbăm actoria și mi s-a părut fascinant. Toți eram curioși de ce-o să se mai întâmple. Eu sunt foarte somnoroasă. Dar la filmul ăsta abia așteptam să mă ridic din pat să mă duc la filmare. Ce cred eu că o să-mi rămână după *Elefanți* e sentimentul că încep să fiu regizor.

Puțin. Și că m-am maturizat. Mai mult. Și o să rămân cu amintirea unei echipe grozave.

Cătălin: E interesant și în post-producție. Acolo unde faci filmul final. Noi am lucrat cu Ștefan Azaharioaie la montaj și sunet câteva luni și fiecare zi era diferită. Acolo vezi câte posibilități ai și trebuie să te hotărăști încotro o iei. Mai ales că noi avem un film de montaj. Acolo am avut cele mai multe discuții în contradictoriu cu Gabi. Iar Ștefan a fost un înțelept bătrân care avea răbdare cu noi. Gabi a zis că are senzația că suntem doi huligani de clasa a VI-a, cu un profesor foarte înțelept, care ne ceartă când nu ne mai suportă. :)))

Cu ce mesaj vreți să plece spectatorii de la film?

Gabi: Că viața e frumoasă și că oricât de greu ne-ar fi la un moment dat, o să fie bine. Și că cel mai important e să râdem de tot și de toate. M-aș bucura ca spectatorii să vadă cât e de frumos Bucureștiul surprins de directorul de imagine Adi Pădurețu. Și deloc gri. Mi-ar plăcea să vadă ce buni pot fi actorii români și cât de speciali. Și foarte frumoși. Mi-ar plăcea să fie seduși de Carina Lăpușneanu, care este grozavă în film – și la filmare avea doar 9 ani.

Cătălin: Mi-ar plăcea să realizeze că filmul românesc poate fi luminos. În Chișinău, ne-a zis o

doamnă că așa sentimente a mai avut doar la filmele americane. :)))

Care e programul proiecțiilor?

Elefanții au pornit de pe 20 septembrie în cinematografele din toată țara. Prima lor poposire a fost la Cinema Muzeul Țăranului din București, unde am avut premiera filmului în prezența a peste 300 de spectatori care ne-au bucurat sufletele venind să susțină lansarea. S-a plâns, s-a râs, am primit multe felicitări și mulți ne-au mărturisit că vor reveni în sălile de cinema să-l revadă.

Pentru cei care vor să meargă acolo *Unde merg elefanții*, aflați că îi veți găsi în perioada 22.09–26.09 în București în cinematografele Movieplex Cinema, Hollywood Multiplex, Happy Cinema Vitanis, Cinema City Cotroceni, Cinema Elvire Popesco și Cinema Union, iar în restul țării îi mai găsiți la: Cinema Arta din Cluj-Napoca, Cinema Unirea din Botoșani, Cinema Patria din Craiova, Cinema Victoria din Timișoara, Cinema Ion Besoiu din Sibiu, și pe 29.09 la Teatrul de Stat din Oradea, cu o proiecție urmată de un Q&A în prezența echipei.

Pentru orele și zilele exacte de proiecție vă recomandăm să urmăriți pagina de Instagram: @whereelephantsgo sau să consultați programele cinematografelor de pe cinemagia.ro sau eventbook ori pagina de Facebook a distribuitorului Follow Art Distribution.

Micul infern domestic sau efectul derutant al unei comedii clasice

Miruna Vasiliță

Micul infern, comedie în trei acte, scrisă de Mircea Ștefănescu (1898-1982) și regizată de Mircea Cornișteanu, se joacă pe scena Teatrului Național de ani buni și de cele mai multe ori cu casa închisă, iar acesta este motivul pentru care am reușit să prind bilete abia din a treia încercare. Atracția mea pentru montările clasice, distribuția acestei piese și începutul stagiunii n-au făcut decât să mă entuziasmeze peste măsură. Iată-mă, așadar, într-o seară de vineri, intrând cu nerăbdare în sala Studio a Teatrului Național și ocupându-mi locul cu satisfacția copilului ce a primit prăjitura mult visată.

Acțiunea din *Micul infern* se întinde pe mai multe decenii din prima jumătate a secolului trecut și urmărește planul domestic al unei familii, cu sușurile și coborârurile aferente: aniversări, secrete, schimbări de carieră, tachinări meschine, intrigă mărunte, resentimente și concluzii amare. Cuplul nu mai este o pereche, ci un fel

de pereche extinsă, în care cei ai casei își revendică locul. Galeria de personaje este una previzibilă (soția încântătoare și frivolă, soțul gelos, îndrăgostitul incurabil, soacra despotică, secretara provocatoare, servitorul umil), iar partiturile lor nu surprind cu nimic, fiind bine înrădăcinate în clișeele comediei (dejucarea unor planuri printr-o manipulare aparent inofensivă, amenințarea plină de patetism cu sinuciderea sau cu divorțul, nevoia ridicolă

de atenție etc.). Trecerea timpului peste această familie și concluzia piesei întăresc o convingere enunțată încă de la început, aceea că familia este „micul nostru infern”, din care scapă cine poate.

Dintre prezențele scenice mi-au atras atenția Rodica Popescu Bitănescu, tonică și spumoasă în rolul soacrei autoritare și băgăcioase, care face și desface noduri existențiale, și Marius Rizea, în rolul eternului îndrăgostit, cu o interpretare oarecum ingenuă, dar extrem de bine dozată.

Micul infern este, desigur, un produs al epocii sale și a avut efectul scontat în rândul spectatorilor, dar auzind poante banale urmate de hohote de râs, nu mi-am putut înfrâna un anumit sentiment de inadecvare. Cât de relevante mai sunt textele de acest fel pentru noi, cei de acum? Ce spune despre noi faptul că ne amuză aceleași șabloane umoristice? Într-o anumită măsură, teatrul este o oglindă atât prin ceea ce

este prezentat pe scenă, cât și prin ceea ce se întâmplă în public. Există și un spectacol uman dincolo de piesa în sine (spre exemplu, nu mă mai satur să-i privesc pe cei care întârzie, cei care vorbesc mult și tare, cei care se foiesc întruna etc.) și nu pot să nu mă întreb ce anume din noi se regăsește într-o serie de replici cu aluzii atât de uzate, încât par străvezi, lipsite de orice consistență. Dar poate că sunt subiectivă. Poate că anumite piese de teatru au pur și simplu menirea de a oferi publicului câteva ore de destindere, iar eu am ratat-o. Cert este că am plecat acasă cu mai multe întrebări decât răsese, ceea ce este, până la urmă, un câștig.

Anii nebuni

Cum era acum 100 de ani, ce se întâmpla în Micul Paris și mai ales ce muzică era la modă?

Hai să ne întâlnim la Muzeul Literaturii pentru o seară de plăceri fine, printre obiecte interbelice, în sala cu pianină și manuscrite.

Doina Ruști povestește, Bogdan Simion cântă, iar la pian - Vincenzo Deacu. Iar voi aduceți corectura necesară, ca pasionați de vechituri și dulceați.

Cine vine cu *Zavaidoc* în anul iubirii, primește și autograf și pupici.

Poate fi comandat de pe
BOOKZONE.

O seară de povești, muzică și vin.

„L-am descoperit în ziarul *Universul*, într-o notiță, la mica publicitate. Era anul 1923. De altfel, pagina cu publicitate era și cea mai citită. De-acolo puteai să

„Ce rău îmi pare că nu există vreo filmare sau fotografii cu el din spectacole!” (BOGDAN SIMION)

afla ce pantofi se vând prin oraș, ce șampon a mai apărut, cu ce alifie poți să scapi de chelie ori pe unde cântă *Zavaidoc*. Răpiri, iubiri

pasionale, crime, baluri și pălării nemaivăzute – într-un oraș care începea să semene cu Parisul.” (Doina Ruști)

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Ficțiunea

R E D A C Ț I A

Director: Șerban PAVLU.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Cristina BOGDAN,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Petre NECHITA,
Sebastián TEILLIER,
Adriana IRIMESCU (TITIENI),
Ciprian HANDRU,
Paul-Daniel GOLBAN,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 10 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985

9 772821 798503